

LAJI JOKA KASVOI ENNALTA-ARVAAMATTOMIIN MITTASUHTEISIIN

Salibandyn kehittyminen huippu-urheiluksi Suomessa

Juuso Laamanen

Liikunnan yhteiskuntatieteiden

kandidaatintutkielma

Kevät 2015

Liikuntakasvatuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Juuso Laamanen (2015). Laji joka kasvoi ennalta-arvaamattomiin mittasuhteisiin - salibandyn kehittyminen huippu-urheiluksi Suomessa. Liikuntakasvatuksen laitos, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkielma, 48 s.

Salibandy on kansainvälisessä vertailussa noin 300 000 lisenssipelaajallaan vielä pienehkö verrattuna muihin lajeihin. Toisaalta lajin potentiaalinen kansainvälinen suosio on suuri, joka näkyy lajin räjähdysmäisen nopeassa leviämässä Suomessa ja Ruotsissa. Salibandy on Suomessa harrastetuin sisäliikuntalaji ja lajilla on Suomessa kolmanneksi eniten lisenssipelaajia kaikkiin joukkuepalloleihin verrattuna.

Kandidaatintutkielmani päätutkimusongelmani ovat: *miten salibandy on saapunut ja juurtunut Suomeen sekä miten salibandy on muotoutunut huippu-urheiluksi Suomessa.* Oleellisena osana tutkielmaani on myös se, miten nykyaikainen ja moderni huippu-urheilu voidaan määritellä ja mitä elementtejä käsitteen ympärille kuuluu. Salibandya ei ole aikaisemmin tutkittu huippu-urheilun tai lajin kehitysaskeleiden näkökulmasta. Aiemmat tieteelliset tutkimukset ovat käsitelleet lajiin liittyviä spesifejä aihealueita, kuten pelimotivaatioita, lajiansalysejä ja valmennustutkimuksia. Tutkielmani avaa salibandyn suomalaisen kehitykseen ja leviämiseen liittyviä tekijöitä ja siihen johtaneita syitä. Tarkastelen tutkimuksessani myös niitä elementtejä, joita voidaan yhdistää salibandyn ja huippu-urheilun välille.

Tutkielmani teoreettisena viitekehyksenä hyödynnän Hannu Itkosen (1996) jäsentämää eriytyneen liikuntatoiminnan aikakautta ja aikakauden julkisuus-markkinallista seuratyyppejä. Itkosen mukaan kyseinen aikakausi on alkanut 1980-luvulla ja Suomen Salibandyliitto on perustettu vuonna 1985, joten lajin kehitys toimii osuvana käytännön esimerkkinä aikakauden urheilutoiminnan kehityksestä. Tutkimusaineiston hankinnassa hyödynsin Jyväskylän yliopiston tarjoamia tiedonhakupalveluita, Liikunta ja Tiede -lehtiä sekä oman kirjahyllyn salibandyaiheista kirjallisuutta. Aineiston laadullisen analyysin jälkeen koostin löydöksistäni yhtenäisen kokonaisuuden.

Sähly valtasi 1970-luvulta alkaen opiskelijayhteisöjen sydämet vapaamuotoisena ja -ehtoisena liikuntakulttuurimuotona. Aikakauden opiskelijat saivat lisänimityksenä itselleen ”sähly sukupolven” -maineen. Lajiaktiivien muutto töiden perässä uusille paikkakunnille edisti lajin leviämistä ja asteittain alkoi myös lajin organisoitu sarjatoiminta. 1990-lukua on nimitetty täysin aiheellisesti hulluiksi vuosiksi, sillä lisenssipelaajien määrä yli kymmenkertaistui kyseisen vuosikymmenen aikana. Salibandyn suurin kehityshaaste on ollut olosuhdekysymyksien ratkaiseminen, jota ei sovi sivuuttaa yhtään tulevaisuudessakaan. Sählyn ammattimaistuminen salibandyksi, voidaan tiivistää siten, että laji on nopeissa sykleissä harpannut vapaaehtois pohjalta toimivasta organisoinnista hyvinkin ammattimaiseen ja erityisasiantuntijalähtöiseen seura- ja lajiliittotoimintaan.

Avainsanat: salibandy, huippu-urheilu, Suomi, liikuntakulttuuri

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	3
3 SALIBANDYN KEHITTYMINEN SUOMESSA	6
3.1 Sähly rantautuu Suomeen	6
3.2 Sähly kehittyy salibandyksi	7
3.3 Salibandyn valtakunnallinen leviäminen	10
4 HUIPPU-URHEILUUN TUTUSTUMASSA	12
4.1 Huippu-urheilun käsitteen määrittelyn vaikeus	12
4.2 Huippu-urheilu tänään ja huomenna.....	14
4.3 Eriytyneen toiminnan aikakausi.....	15
4.4 Julkisuus-markkinallinen seuratyyppe	15
5 SALIBANDY NYKYAIKAISENA HUIPPU-URHEILUNA.....	18
5.1 Suomen Salibandyliitto huippu-urheilun lajiliitto-organisaationa.....	18
5.1.1 Suomalaisten lajiliitto-organisaatioiden ammattimaistuminen.....	20
5.2 Suomen Salibandyliiton taloudellisia tunnuslukuja vuodelle 2015	22
5.3 Katsaus Suomen Salibandyliiton tekemiin strategioihin 2000-luvulla.....	26
5.4 Salibandyn pelaajapolku ja valmennusjärjestelmä	29
5.5 Säännöt ja erotuomaritoiminta salibandyssa.....	31
5.6 Salibandyvälineiden kehitys	33
5.7 Salibandy mediassa.....	34
6 POHDINTA.....	36
LÄHTEET	39

1 JOHDANTO

”Maaperäämme on kylvetty salibandyn siemen, joka kasvaa ja versoo, on lujassa kuin rikkaruoho. Perusta on vahva ja tuote on haluttu. Siispä ei muuta kuin purjeet pulleana, mieli luottavaisena, ei uhoten vaan positiivisen nöyränä kohti uusia seikkailuja” (Kulju & Sundqvist 2002, 73).

Salibandyn juuret ovat 1970-luvulla alkaneissa yliopistojen sählysarjoissa. Näistä ajoista laji on muutamassa vuosikymmenessä kasvanut räjähdysmäisen nopeasti. Salibandysta on kasvanut Suomen harrastetuin sisäliikuntalaji, joka on toiseksi suosituin joukkuepallopeli jalkapallon jälkeen (Huippu-urheilun faktapankki 2010). Lisenssipelaajia salibandyllä on jo yli 50 000 (Salibandyliiton tunnusluvut 2014). Miesten ja naisten Salibandyliigat sekä miesten ensimmäinen divisioona (Divari) pyörivät aikakaudellemme tyypillisesti osakeyhtiömuotoisena sarjatoimintana. Näin lyhyen aikajänteen kasvutarina lajin nykyisiin mittasuhteisiin ja merkittävän urheilullisen sekä kansanterveydellisen aseman saavuttamiseen tekee salibandysta erittäin mielenkiintoisen tutkimuskohteen.

Suomalainen huippusalibandy nauttii suuren yleisön kiinnostusta. Miesten salibandyliigan runkosarjan keskimääräiset otteluyhteisömäärät ovat reilusti päälle 600 katsojaa per ottelu (Salibandytilastoja s.a.). Paine sekä tarve siirtyä entistä isommille peliareenoille kasvaa jatkuvasti. Miesten salibandyliigajoukkue Tapanilan Erä on painostettu vaihtamaan oma kotiareenaansa pois Tapanilan Mosahallista Vantaan Energia-areenalle ja miesten Salibandyliigan finaaliottelua pelattiin Jyväskylän jäähallissa yli 4600 katsojan kera keväällä 2014. Salibandyn kiinnostavuus on myös johtanut siihen, että otteluita näkee suorina tv- ja Internet-lähetyksinä nykyään viittä eri kanavaa pitkin: Yle TV2, YouTube, Watson, VeikkausTV ja ISTV.

Suomalainen salibandy on hiljalleen vakiinnuttanut tasonsa sarjoissa pelaavien joukkueiden, lisenssipelaajien ja harrastajien määrissä. Kansainvälisesti tarkasteltuna puhtaita salibandyammattilaisia on vain kourallinen, mutta kiinnostavaa on se, että moni suomalainen salibandyseura työllistää useita kokopäiväisiä työntekijöitä. Osa seuratyöntekijöistä on myös oman seuransa edustusjoukkueensa pelaajia, yleensä Salibandyliiga- tai Divaritasolla. Johtopäätöksenä voidaan vetää lajin olevan edelleen luonteeltaan erittäin vetovoimainen, jolloin taustatyöt vaativat entistä enemmän henkilötyötunteja. Varsinkin suomalaiset

salibandyseurat sitouttavat pelaajiaan pysymään seuranpalveluksessa sekä suoralla pelaajien työllistämällä että nykyään myös oppisopimuskoulutuksilla.

Laji tarvitsee rinnalleen paljon lisää yhteiskuntatieteellistä tutkimustietoa, jotta sen asema säilyy jatkossakin vähintään samanlaisena. Liikunnan yhteiskuntatieteellisestä näkökulmasta on tarpeellista tutkia ja ymmärtää niitä tekijöitä, jotka ovat kasvattaneet salibandyn noin neljän vuosikymmenen aikana siihen kokoluokkaan, jossa se nyt on. Suomalaisen salibandyn kehityskäyrän syvällisempi tulkinta antaa yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle laajempaa ymmärrystä siitä, miten joku laji voi kehittyä erityisen nopeasti paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Lajikulttuurien kehittymiseen liittyviä tekijöitä on syytä ymmärtää ja tulkita aina vain syvällisemmin, jotta esimerkiksi lajiliittotyöskentely tehostuisi.

Tutkielmani tavoitteena on tehdä koko salibandy-yhteisöä hyödyttävä ja lajin ymmärrystä kehittävä kirjallisuuskatsaus. Erityisesti odotan tutkielmani hyödyttävän lajin kehittämistehtävissä toimivia henkilöitä. Olen tässä tutkimuksessa hyödyntänyt monipuolista kokemustani salibandyn parissa, mikä on kehittänyt minulle myös kattavan ”hiljaisen tiedon” tietopankin. Yhdistän salibandyn parissa toimimisesta kertyneitä kokemuksiani ja tietojani liikunnan yhteiskunta-, viestintä- ja kauppatieteellisiin opintoihini. Tavoitteenani on saada tästä tutkimuksesta pohjatyö tulevaan pro gradu -tutkielmaani. Salibandyliitto saavuttaa syksyllä 2015 30-vuoden iän eli sinänsä tutkielmani tekeminen ajoittuu haasteelliseen vaiheeseen, sillä kokonaisvaltaisempaa lajihistoriikkaa on todennäköisesti ilmestymässä samana syksynä.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Salibandya on tutkittu tieteellisesti varsin vähän. Jyväskylän yliopiston kirjaston tiedonhakupalvelu Finna löytää hakusanalla ”salibandy” 25 kirjaa ja 23 opinnäytetyötä. Esimerkiksi hakusanalla ”lentopallo” löytää 117 kirjaa ja 33 opinnäytetyötä. Huomionarvoista salibandyaiheisissa töissä on myös se, että varsinkin opinnäytetöiden aiheina ovat hyvin spesifit aihealueet salibandyssä, kuten valmentaminen (Korsman 2011), pelaajien motivaatio (Karkamo & Tohni 1998), laji- ja pelianalyysit (Sainio 2007; Ihme & Stütze 2012) sekä urheiluvammojen esiintyvyys (Haverinen 2013). Salibandy tarvitsee tuekseen lisää tieteellistä tutkimusta lajiin liittyvistä kehitysvaiheista huippu-urheiluksi, lajin nykytilasta, tietenkään unohtamatta lajin tulevaisuutta. Tutkielmallani täytän salibandyn kehitysvaiheiden ja huippu-urheilun näkökulmatyhjiöitä. Aiheeni valintaa on tukenut myös oma intohimoni lajia kohtaan, joka on kestänyt salibandyn eri rooleissa (juniorina SM-tason pelaajana, valmentajana ja tuomarina) jo reilusti yli vuosikymmenen. Aiheeni kiinnostaa myös Suomen Salibandyliittoa.

Päätutkimustehtävinäni on tarkastella, *miten salibandy on saapunut ja juurtunut Suomeen*. Toisena päätutkimustehtävänäni käsittelen sitä, *miten salibandy on muotoutunut huippu-urheiluksi Suomessa*. Tutkimustehtäväni selventämiseksi perehdyn lajin sekä suomalaisen että osin kansainväliseen historiaan. Lajihistorian tutkimisella ja tulkinnalla olen löytänyt niitä menestystekijöitä, joita salibandyllä on ollut Suomessa sen lyhyen historian aikana. Olen myös tutkimukseni osaongelmana selvittänyt niitä käsityksiä ja yleisiä piirteitä, joita nykyaikaisen huippu-urheilun ympärille tulee palapelin tavoin liittää. Useissa huippu-urheiluun liittyvissä tutkimuksissa käsitteen ”huippu-urheilu” avaaminen sivuutetaan liian usein, vaikkei se ei ole käsitteenä mikään itsestäänselvyys. Parhaana keinona tähän määrittelyyn oli tutustua huippu-urheiluun liittyviin kirjoituksiin mahdollisimman laaja-alaisesti ja poikkitieteellisesti. Huippu-urheilun käsitettä määritettäessä on silti syytä hyväksyä se tosiasia, että mitä tahansa tutkijana arvioin käsitteen ympärille liittyvän nyt ja tulevaisuudessa, niin se herättää vastarintaa, kritiikkiä ja erkanevia mielipiteitä puolesta ja vastaan. Käsitteiden ja tulkintojen jatkuvan määrittelyn hyväksyminen johtaa siihen, että ehdottoman varmaa objektiivista tietoa on haasteellista tuottaa (Itkonen 1996, 66).

Rajaan tutkimukseni käsittelemään suomalaista salibandyhistoriaa ja sen kehitystä noin 1970-luvulta 2010-luvun puoleen väliin asti. Hermeneutiikka on laaja ja useita erilaisia traditioita sisältävä kokonaisuus, jossa esiin nousee ymmärtäminen, merkitys ja tulkinta keskeisiksi

käsitteiksi (Laajalahti 2014, 93). Salibandyn kehitysvaiheita olen tulkinnut ja kuvaillut hermeneuttisella tutkimusotteella, jolloin löytyi suomalaisen salibandyn historian menestyksen kulmakivet. Näitä kehityskokonaisuuksia korostaen ja yhdistäen, liitin useisiin löydöksiini suoria salibandyaiheisia viittauksia, joiden tulkitsin korreloivan ja olevan totuudenmukaisia löydöksiini vertailtaessa.

Tutkimukseni viitekehystenä käytän Itkosen (1996, 226) määrittelemää 1980-luvulta alkanutta kansalaistoiminnan aikakautta: eriytyneen liikuntatoiminnan kautta sekä aikakaudelle ominaista julkisuus-markkinallista seuratyyppejä. Salibandy ei ole noudattanut Suomessa yleistä diffuusionteoriaa, joka Kalliokuljun ja Palviaisen (2006) mukaan voisi selittää koko ihmiskunnan sekä yhteiskuntien kehitystä ja tätä kautta menestystä tai menestyksettömyyttä. Urheilu ei ole yhteiskunnasta irrallinen ilmiönsä (Itkonen 2013a) ja siksi yhteiskuntateorioita voidaan soveltaa salibandyn leviämiseen Suomessa. Toisaalta sosiologiassa ja taloustieteissä on tunnistettu ympäristön ja olosuhteiden olevan keskeinen vaikuttaja, millaiseksi kulttuuri muotoutuu ja miten kilpailukykyinen se muihin verrattuna on (Kalliokulju & Palviainen 2006).

Ajatustani salibandyn omaleimaisesta historiasta tukee myös Itkonen (1996, 415) kirjoittaessaan: ”Suuri virhe olisi tulkita mekaanisesti, kuinka tietty toiminta tai laji hyväksytään paikalliseen liikuntakulttuuriin tai hylätään kokonaan. Akkulturaatioprosessin kiinnittäminen puhtaasti lajeihin ja liikuntamuotoihin johtaa rajallisiin tulkintoihin. Esimerkiksi huippu-urheiluseuran synnyttämisen malli on pitänyt käydä hakemassa paikkakunnan ulkopuolelta.” Salibandy on aluksi levinnyt suomalaisiin yliopistokaupunkeihin, kuten Helsinkiin ja Jyväskylään. Laji on levinnyt pääasiassa sattuman kautta muihin kaupunkeihin ja ennen kaikkea ”lajipioneerien ja -aktiivien” mukana. Näyttää siltä, että salibandy on nuorena lajina ja oman polkunsu kulkijana toistanut muiden suomalaisten lajien historiaan ja tekemiseen liittyviä tekijöitä ja ilmiöitä omassa toiminnassaan. Eniten uskon tämän kuitenkin näkyneen muiden lajien virheiden toistamisen välttämisenä sekä näistä virheistä oppimisena. ”Mieluummin on haluttu tehdä ihka omat virheet ja olla ylpeitä niistä” (Kinnunen 2005, 22).

Olen yhdistänyt tutkielmassani liikunnan yhteiskuntatieteellisiä, kauppatieteellisiä ja osin myös viestintätieteellisiä opintojani. Olen hyödyntänyt Jyväskylän yliopiston tarjoamia tietokantoja aiheeseen liittyvää kirjallisuutta etsiessäni. Lisäksi olen käyttänyt paljon myös oman kirjahyllyn aineistoja Liikunta ja Tiede -lehdistä aina salibandyaiheiseen

kirjallisuuteen. Tutkielmani tavoitteena on olla lajinsa ensimmäisiä yhteiskuntatieteellisiä tutkimuksia salibandyn laajaan valtakunnalliseen kehitykseen liittyneistä menestystekijöistä. Tutkielmani on tarkoitus toimia pohjatyönä tulevassa pro gradu -tutkielmassani. Lisäksi tutkielmani tarkoitus on auttaa suomalaista salibandya kehittymään vieläkin ammattimaisemmaksi ja olemassa olevia resursseja paremmin hyödyntäväksi lajitoiminnaksi.

Aloitan kirjallisuuskatsaukseni tarkastelemalla sählyn ja salibandyn historiaa Suomessa aina sen alkupäivistä 1970-luvulta 2000-luvulle. Kirjallisuuskatsaukseni ensimmäinen luku sisältää tekemiäni havaintoja siitä, miten salibandy on juurtunut suomalaiseen liikuntakulttuuriin niin voimakkaasti eli tarkastelen sen keskeisimpiä menestystekijöitä lajin suomalaisessa historiassa. Seuraavassa luvussa kiinnitän huomioni huippu-urheilun käsitteeseen ja kuvailen käsitettä mahdollisimman monesta eri näkökulmasta, jolloin käsitteen laaja-alaisuus avautuu. Huippu-urheilu on kokenut valtavia mullistuksia muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana. Ilmiö todentuu kaikkein selkeimmin siinä vaiheessa, kun avaan eriytyneen liikuntatoiminnan aikakauden ja julkisuus-markkinallisen seuratyypin sisältöjä. Huippu-urheilun keskeisiksi osiksi ovat nousseet kaupallisten toimijoiden mukaantulo sekä globalisoitunut yhteiskunta. Viimeinen luku kirjallisuuskatsauksessani pohjautuu tutkimukseni teoreettiseen viitekehykseen. Viimeisessä kirjallisuuskatsauksen luvussa tarkastelen salibandya nykyaikaisena huippu-urheiluna, jolloin tarkastelun kohteina ovat Suomen Salibandyliiton historia ja ammattimaistumisprosessi, Salibandyliiton strategiat ja taloudelliset tunnusluvut, salibandyn pelaajapolku ja valmennusjärjestelmä, välineet ja erotuomaritoiminta sekä salibandyn ja median välinen suhde. Nämä kaikki aiheet ovat osa nykyaikaista huippu-urheilua ja tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään, jolloin viimeisen luvun sisältö perustellaan jo edeltävän luvun havainnoissa. Tutkielmani lopuksi teen yhteenvedon ja pohdinnan tutkimushavainnoistani sekä esitän jatkotutkimusehdotuksia aiheen tiimoilta.

3 SALIBANDYN KEHITTYMINEN SUOMESSA

Tässä luvussa tutkin sählyn rantautumista Suomeen sekä lajin asteittaista kehittymistä salibandyksi. Suomalaisen salibandyn historiaa on mielenkiintoista, mutta haastavaa tutkia aineiston vähäisyyden vuoksi. Laajasta valtakunnallisesta levinneisyydestä huolimatta, ”paras” suomalaisen salibandyhistorian tietolähde lienee Suomen Salibandyliitto ry:n vuonna 2005 tekemä ”Salibandy 20v Suomessa” -juhlalehti. Jo lehden pääkirjoituksessa Suomen Salibandyliiton tuolloinen puheenjohtaja Matti Ahde kuvailee lajia oman tiensä kulkijaksi, jota korostaa salibandyväen voimakas ennakkoluulottomuus. Tämän voi todeta pitävän hyvin konkreettisesti paikkaansa, sillä Suomen Salibandyliiton toimistotilat sijaitsevat kaukana muista lajiliitoista Helsingin Myllypurossa eikä esimerkiksi ns. Valo-talossa Helsingin Pasilassa, missä monen muun suomalaisen lajiliiton toimitilat ovat.

3.1 Sähly rantautuu Suomeen

Luonnollisesti tarkkaa päivämäärää sählyn rantautumiselle ei voi sanoa, mutta sen voidaan sanoa ajoittuvan 1960- ja 70-lukujen taitteeseen, jolloin suomalaiset opiskelijat toivat lajin Suomeen Ruotsista. Hieman jopa yllättäen ruotsalaiset ovat todennäköisesti saaneet innoituksen lajiin Hollannista tuoduilla koukkulapaisilla mailoilla ja 26-reikäisillä palloilla, jotka ovat olleet todennäköisimmin maahockeyhyn liittyviä varusteita. (Wickström 2005, 11.) Suomessa ensimmäiset sählyn mestaruuskisat järjestettiin vuonna 1974 Helsingin yliopistossa ja myöhemmin Opiskelijoiden liikuntaliitto (OLL) alkoi järjestää myös sählyn SM-kisoja (Wickström 2005, 13). Laji oli luonteeltaan erittäin helposti lähestyttävissä ja näin ollen opiskelijapiireissä erittäin suosittua. Lisäksi opiskelija-ainejärjestöjen ilmaiset vuorot keskellä opiskelupäiviä laskivat entisestään pelaamisen kynnystä ja edesauttoivat näin opiskelijoiden ”sähly sukupolven” kasvamista ja kehittymistä. (Wickström 2005, 13.) Myös vahva suomalainen jääkiekkoperinne auttoi lajin suosion saavuttamisessa (Wickström 2005, 11). Veikkauksen toimitusjohtaja Risto Nieminen totesi vuonna 2005 sählyn sopineen erinomaisesti ajan henkeen, mikä tarkoitti muun muassa sitä, että miehet ja naiset pystyivät pelaamaan lajia yhdessä sekajoukkuein (Wickström 2005, 13; ks. Tervo 2005, 75).

Sähly ei levinnyt alkutaipaleillaan Suomessa täysin itsenäisesti. Jukka Suominen, joka oli 1970-luvulla Jääpalloliiton toiminnanjohtaja, muisteli saaneensa vuonna 1973 Unihoc -

mailamerkin edustajalta kutsun Göteborgiin, jossa Unihoc tarjosi yhteistyönäkymiä Suomen sähkövälinemarkkinoille (Wickström 2005, 13). Tuliaisiksi saatu mailanippu vietiin Helsingin yliopiston liikuntatoimistoon, jossa mailat olivat todella kovassa käytössä. Jääpalloliitto erkaantui Suomen Palloliitosta vuonna 1972 ja itsenäisenä lajiliittona Jääpalloliitto markkinoi paljon ”sisäjääpalloa” eli sähköä. Suominen kierteli itse noihin aikoihin paljon kouluissa esittelemässä lajia. Tällöin, tarkalleen ottaen vuonna 1974, on kenties ensimmäinen suomalainen mediamainintakin sähköstä, kun Ilta-Sanomat kiinnostui lajista ja kirjoitti siitä otsikolla ”Sähly etsii nimeä”. (Wickström 2005, 13.)

Jääpalloliitolla oli omia isoja taloudellisia hankkeita meneillään 1970-luvun puolivälissä ja kenties hankkeiden rasitteista johtuen Jääpalloliiton hallitus päätti, että sisäjääpallosarjaa ei lopulta tarvita heidän järjestämässä toiminnassa. Jääpalloliiton lisäksi myös OLL oli todetusti aktiivinen lajin yhteistyökumppani sähköän alkutaipaleilla Suomessa. (Wickström 2005, 13.) Opiskelijayhteisöt lajin yhteistyökumppaneina tuntuvat varsin luonnolliselta jatkumolta, sillä laji viehätti opiskelijoita uutuudellaan, vapaamuotoisuudellaan sekä kustannuksiltaan edullisena lajina.

Mielenkiintoinen yhteistyötaho on ollut myös Suomen seurakunnat ja tietävästi yksi ensimmäisiä seurakunnan sähkökerhoja on ollut Pertunmaalla jo vuonna 1977 (Knaappila 2005, 72). Seurakunnan sähkökerhotoiminta Pertunmaalla on toiminut monta vuotta ennen Salibandyliiton perustamista eli lajiin hurahaneilla aktiiveilla lienee ollut suuri rooli tässä kehitysvaiheessa. Sähly kuuluu edelleen isona osana suomalaisten seurakuntien lasten ja nuorten liikuntakerhojen palvelutarjontaan (Suomen ev.lut. kirkko s.a.). Matalan kynnyksen toiminnan luonne oli varmasti aikanaan se lajin luonteenpiirre, joka edisti sähköän mukaantuloa seurakuntien liikuntapalvelutarjontaan.

3.2 Sähly kehittyi salibandyksi

Sähköän pelaamisen helppous ja uutuuden viehätys johtivat lopulta organisoidumman lajitoiminnan kysyntään ja vähitellen lajievoluutio alkoi muovata salibandyn esiinmarssia ja 1990-luvun ”hulluja vuosia”. Suomen Salibandyliitto perustettiin vuonna 1985 ja vuotta myöhemmin käynnistyi salibandyn ensimmäinen virallinen Suomen mestaruussarja, jonka ensimmäinen mestari oli Tampereen Manse United (Kinnunen 2013, 10). 1980-luvun puolivälissä salibandy teki jälleen yhteistyötä toisen lajiliitton kanssa, kun Kaukalopalloliitto

auttoi salibandya tulospalvelujärjestelmän ja muun tilastoinnin kanssa (Kauppinen 2005, 20). Virallisia sarjaotteluita innosti pelaamaan lajin valmis kokonaispaketti, jossa otteluajankohdista toimitsijoihin ja tuomareihin kaikki olivat valmiina odottamaan vain pelaajia (Sällström & Kinnunen 2015). Salibandytoiminnan kannalta yleisesti oli tärkeää, että pelaajille järjestettiin pelaamisen yhteyteen heti myös erotuomarikursseja (Knaappila 2005, 72), sillä pelaajat olivat itse tuomareina toistensa peleissä (Tervo 2005, 79).

Suomalaisen salibandyn historia ei ole ollut pelkkää ruusuilla tanssimista, vaan varsinkin 1990-luvulla kohdattiin varsin paljon käytännöllisiä haasteita. Lajin ensimmäisiä pullonkauloja oli sopivien liikuntasalien löytäminen. Tähän kuitenkin löytyi erikoinen ratkaisu ympäröivästä yhteiskunnasta, joka oli lamaan vaipuva Suomi ja tyhjäksi jääneet tehdashallit. Tampereelta alkanut tehdashallien uusiokäyttötapa levisi pian muuallekin Suomeen. (Wickström 2005, 11.) Halliyrittäjiä kuvailtiin jopa ”hullun rohkeiksi”, jotka jopa lompakkojaan säästämättä kunnostivat tyhjiin teollisuushalleihin pelikenttiä; ilman tätä kehitysvaihetta laji ei olisi kehittynyt nykyiseen laajuuteensa (Kinnunen 2005, 22). Salibandyhalli- ja mailamerkkiyrittäjä Heikki Vienola toteaa salibandyhalliyrittäjyyden olevan ”kurabisnestä”, josta on turha pääomatuottoja odottaa. Vienola näkee kuitenkin hoitaneensa yhteiskunnallista vastuutaan rakkaudesta lajiin. (Wickström 2005, 26.) Varsinkin Vienolan ”rakkaudesta lajiin” -kommentilla on hyvin kauas kantava kaiku. Kaikkien muiden lisäksi, taloudellisesti erittäin varakkaat henkilöt saattoivat jäädä koukkuun lajiin ja se oli myös sosiaalisesti ”sallittua”, sillä pelaamisen aloittamisen kynnyks oli erittäin matala esimerkiksi varusteiden puolesta. Salibandy oli 1980- ja 90-luvuilla nuorena uutuuslajina varsin tasa-arvoinen ja lajin luonteeseen on selvästi sopinut kaikkien pelaajien mukaan ottaminen pelaajien taitotasosta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Tietoisesti tai tiedostamattakin Suomen ensimmäiset salibandyhalliyrittäjät ovat tehneet lajille erittäin merkittävän valtakunnallisen palveluksen (ks. Tervo 2005, 64).

Pelipaikkoja löytyi usein myös käsipallopaikkakunnilta, sillä pelikenttien koot ovat näissä lajeissa samat. Ongelmana oli, että hallivuorot olivat kuormitettuna ilman ”sählyäkin” ja kaiken lisäksi mailojen väitettiin rikkovan lattiat. (Wickström 2005, 11; ks. Kauppinen 2005, 20.) Lisäksi kunnat ja kaupungit saattoivat suhtautua lajin tuloon kyynisesti ja muun muassa Tampere ja Helsinki ovat 1990-luvun taitteessa kieltäneet lajin pelaamisen tiloissaan (Viinikainen 2011). Päätöksien taustalla voidaan olettaa olleen konservatiiviset kunnallispoliitikot, jotka pelkäsivät lattiaan jääviä ylimääräisiä jälkiä (Tervo 2005, 64). Tilanne on saanut lähes humoristisen piirteensä saavuttaessa siihen pisteeseen, jolloin pelaajia

vaadittiin suojaamaan mailojen lavat sukilla tai samaa tehtävää ajavalla muulla kumieristeellä, jotta lattiat säästyisivät (Tervo 2005, 64).

Haasteita toi lisäksi se, että taloudellisen lamakauden vuoksi Opetusministeriön jakamien määrärahojen jakamisen perusteiksi asetettiin tulosperusteisuus. Salibandy pääsi näiden avustuksien piiriin vuonna 1993, mutta joutui aina Korkeinta Hallinto-oikeutta myöten ”taistelemaan” määrärahoistaan Salibandyliiton kyseenalaistaessa saamiensa valtionapujen määrän ja jakoperusteiden harkintavallan väärinkäyttöä epäillen (Kauppinen 2005, 20; ks. Kinnunen 2005, 22.)

Nykyään salibandya vaivaa edelleen sopivien peliolosuhteiden löytäminen eli hallipula johtuen edelleen kasvavista ja ennestäänkin runsaista harrastaja- ja pelaajamääristä. Samaan yhteyteen voitaneen laskea turvallisten peliolosuhteiden löytäminen. Aivan liian usein kuulee tarinoita siitä, että kenttien päädyissä olevat turva-alueet ovat riittämättömät. Turva-alueiden riittämättömyys on erittäin suuri turvallisuusriski johtuen pelin kasvaneen teknisyyden, vauhdikkuuden ja fyysisyyden takia (Tervo 2005, 64). Lisäksi salibandyn haasteina ovat junioreiden valmentaja- ja ohjaajamäärien vähäisyys sekä seurarakenteet (Huoponen 2005, 19). Pitkäaikaisena laji-ihmisenä uskoisin, että mainitulla seurarakenneasialla tarkoitetaan suomalaisten salibandyseurojen pitkäjänteisen toiminnansuunnittelun ja -kannattavuuden heikkouksia taloudellisessa osaamisessa. Salibandyseuroille on syntynyt haasteita pelaaja- ja jäsenmäärien säilyttämisessä saman seuran väreissä, kun pelaajien sidokset urheiluseuroihin ovat haurastuneet (ks. Paukku 2013).

Vuonna 2005 salibandyn tilannetta kuvailtiin seuraavanlaisesti: Salibandyliitolla oli yli 830 jäsenseuraa, joista valtaosa oli ns. yhden lajin seuroja (noin 15–25 jäsentä). Seurojen määrä oli laskussa, mikä johtui siitä, että seurat fuusioituivat suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tilastojen valossa suurin kasvupotentiaali oli naissalibandypelaajien määrissä sekä alle 13-vuotiaiden pelaajien määrissä. Keskiverto salibandypelaajaa kuvailtiin tuolloin Etelä-Suomesta kotoisin olevaksi kaksikymppiseksi mieheksi. (Huoponen 2005, 19.) Salibandyllä havaittiin myös oma erikoisuutensa, joka oli suuri pelaajavaihtuvuus. Ilmiötä kuvailtiin siten, että lajin saadessa uusia pelaajia mukaan toimintaan, niin samanaikaisesti moni lopettaa tai pitää väli vuoden pelaamisesta. Myöhemmin tämä aikaisemmin ”lopettanut” joukko tulee ikään kuin uusina pelaajina takaisin lajin pariin. Sählyn kehittyminen salibandyksi voidaan tiivistää siten, että sählyn harrastaminen loi pohjan salibandyn esiinmarssille, mutta näin rajuun kasvuun harva uskoi. (Huoponen 2005, 19.) Nykyään Salibandyliitolla on noin 900

jäsenseuraa, 354 000 harrastajaa ja yli 50 000 lisenssipelaajaa (Salibandyliiton tunnusluvut 2014). Luvuista nähdään, että jäsenseurojen määrä on vakiinnuttamassa tasoaan ja harrastaja- ja pelaajamäärät kasvavat tasaisen hitaasti nykyisistä suurista lukemistaan.

3.3 Salibandyn valtakunnallinen leviäminen

Nopeasti kasvavan lajin haasteisiin, muun muassa riittämättömiin peliolosuhteisiin, vastattiin lajiaktiivien kovalla työllä riskejäkään kaihtamatta. Lajiaktiivien panostukset eivät kuitenkaan ole koko vastaus salibandyn valtakunnalliselle leviämislle. Opiskelijat ottivat sählyn lajikseen ensimmäisinä. Mutta opiskelijoiden valmistuminen ja opiskelupaikkakunnilta poismuuttaminen työn perässä asetti 1980-luvun joukkueiden jatkuvuuden silloin tällöin vaakalaudalle (Tervo 2005, 79). Opiskelijaseurojen salibandytoiminta oli tuskin halukkaista pelaajista kiinni, vaan esteenä saattoi olla enemmänkin joukkueiden halukkuus ja taidot rekrytoida uusia pelaajia itselleen.

Sählyn alkutaipaleella vallitsi voimakas yhteisöllisyyden tunne, joka oli opiskelijoiden keskuudessa aivan uudenlaista ja kiehtovaa lajikulttuuria. Lajin koukuttavana piirteenä oli pelaamisen vapaamuotoisuus, josta ruohonjuuritaso on lähtenyt lajia kehittämään. Ruohonjuuritason omaehtoisuus ja sosiaalinen yhteisöllisyys toimivat koukuttavina siteinä lajiin. Yhteisöllisyys toimi sosiaalisen konstruktion välineenä ja se oli niin vahvaa, että siitä ei haluttu luopua valmistumisen jälkeen muutettaessa uudelle paikkakunnalle (ks. Tervo 2005, 98 & Hilska 2005, 102). Uusille paikkakunnille syntyi uusia joukkueita ja lajitoiminta laajeni näin entisestään. Pelipäivänä alkuperäiset lajiaktiivit pääsivät kokemaan sitä samaa yhteisöllisyyden tunnetta kuin lajin alkutaipaleilla Suomessa, esimerkiksi turnauspäivien jälkeisissä saunahetkissä (Hilska 2005, 102). Lajin leviämistä edistävänä tekijänä on varmasti ollut myös 1980-luvun kasvusuhdanne taloudessa (ks. Pekkala 2000, 15 & Tervo 2000, 406), jolloin esimerkiksi pelipaikkakuntien väliset välimatkat ja polttoainekustannukset eivät rasittaneet pelaajia taloudellisesti niin paljon kuin esimerkiksi nykyään.

Ajatuksilleni omaehtoisuudesta, vapaamuotoisuudesta ja yhteisöllisyydestä tukea antavat Liikanen ja Rannikko (2015) kirjoittaessaan vaihtoehtolajien olevan paikallisesti pienryhmissä tapahtuvia, mutta joiden vertaissosiaalisuus leviää laajemmalle muun muassa matkustamisen ja nykyään verkkopohjaisten alustojen käyttämisen avulla. Vaihtoehtolajit ovat nuorille omaehtoista liikuntaa, joissa haetaan etäisyyttä liikuntaan, joka on

suunnitelmallista, tavoitteellista ja perinteistä järjestystä rikkovaa. Elämyksellisyys ja eri tasoilla oleminen korostuvat yliaalueellisesti ja -tasollisesti. Lisäksi vaihtoehtolajin luonteelle on ominaista harrastamiseen panostaminen ajallisesti ja rahallisesti ja näiden lisäksi lajiin sitoudutaan moniulotteisesti. (Liikanen & Rannikko 2015.) Sähly on ollut aikanaan juuri tällainen oma- ja vaihtoehtoinen liikuntamuoto, joka muotoutui tekijöiden itsensä käsissä vahvan suomalaisen jääkiekkoperinteen avustamana, sillä onhan lajeilla monia yhtäläisiä ominaisuuksia. Eronteko perinteiseen liikuntamaailmaan näkyy esimerkiksi lajiharrastajien mielipiteiden jakautumisessa kilpailullisuuden suhteen (Liikanen & Rannikko 2015). Samaa keskustelua on pitkään käyty salibandyn parissa lajin liittokokouksissa (Arponen & Hilska 2015, 11).

Salibandyssä näkyy juuri edellä mainittua ajatusmallia vaihtoehtoisesta liikuntamuodosta. Salibandya on lajin alkumetreillä kuvailtu urheilun vastakulttuuriksi, joka on ajan mittaan salonkikelpoistunut pelkästään jo salibandyjoukkueiden nimien suhteen (Kulju & Sundqvist 2002, 44). Kenties voimakkaimmin korostui se, että yhteisöllisyyden tunnetta lajin parissa ei haluttu menettää opiskelijayhteisöjen hajoamisen jälkeen (ks. Kulju & Sundqvist 2002, 44). Aikaisemmin yhteisöllisyyden tunnetta pidettiin yllä pelipäivien kohtaamisten aikana, nykyään se on korvautunut sähköisillä verkkoympäristöillä, joissa aktiivinen keskustelu tapahtuu kaikkien lajin parissa toimivien välillä.

4 HUIPPU-URHEILUUN TUTUSTUMASSA

Tässä luvussa määrittelen huippu-urheilun ja kuvailen sitä laaja-alaisena nykyaikaisena ilmiönä. Aluksi tarkastelen huippu-urheilun käsitettä ja sitä, miten hankalaa se on todellisuudessa määrittellä. Seuraavaksi tarkastelen huippu-urheilua nykyaikaisena ilmiönä ja ennakkoin huippu-urheilun kansallista tulevaisuutta. Luvun lopuksi avaan tutkimukseni teoreettista viitekehystä eli Itkosen (1996) käsitteellistämää eriytyneen liikuntatoiminnan aikakautta ja sen julkisuus-markkinallista seuratyyppejä oleellisena osana nykyaikaista huippu-urheiluilmiötä.

4.1 Huippu-urheilun käsitteen määrittelyn vaikeus

Suomalaisen liikunnan ja huippu-urheilun toimintaympäristö on murroksessa. Kansainvälinen kilpailu kovenee, huippu-urheilu ammattimaistuu ja suomalaisten liikuntatottumukset muuttuvat. Huippu-urheilu kilpailee entistä enemmän suomalaisten vapaa-ajasta ja huomiosta. (Paavolainen ym. 2013, 31.) Huippu-urheilun määrittelyn vaikeus johtuu ilmiön monimuotoisuudesta ja muuntuvaisuudesta (Pekkala 2011a, 25).

Huippu-urheilun käsite on 1960- ja 1970-lukujen aikaan alkanut muovautua uuteen uskoon muutaman merkittävän tapahtuman ja päätöksen seurauksena. Urheilun medianäkyvyys alkoi kasvaa runsaasti, kun Rooman olympialaiset olivat ensimmäiset Suomeen televisoidut olympiakisat vuonna 1960. (Hirvonen 2013.) Myös sodan jälkeiset suuret ikäluokat alkoivat aikuistua ja urheilun ammattilaistumisen voidaan sanoa pikku hiljaa alkaneen. Ensimmäiset yksilölajien huippu-urheilijat saivat mahdollisuuden harjoitella täysipäiväisesti ympäri vuoden, mikä johti myös asteittaiseen joukkuelajien kehittymiseen puoliammattilaiseksi toiminnaksi. (Hirvonen 2013.) Ammattimaistuminen mahdollistui urheilun mediallistumisen ansiosta, joka voimakkaimmin alkoi 1960- ja 1980-lukujen jalkapallon MM-kisoista (Laine 2011,102; Itkonen 2013a). Huippu-urheilussa vahvistuivat siis media- ja yrityskytkökset, jotka alustivat urheilun ammattimaistumista ja viihteellistymistä (Kokkonen 2015). Laukaiseva tekijä urheilun ammattimaistumiselle oli Kansainvälisen Olympiakomitean päätös luopua amatöörisäännöksistään. Poliittisessa mielessä Euroopan Unionin vapaan liikkuvuuden periaatepäätös 1990-luvun puolivälissä ulottui myös urheilutoimintaan ja loi näin kilpa- ja

huippu-urheilulle omat työmarkkinansa, tosin urheilu takaa tänä päivänä leveän leivän vain kovimmille suomalaisille huipuille. (Kokkonen 2015.)

Suomalaisia huippu-urheilustrategioita tutkittaessa huomataan, että huippu-urheilijat esitetään varauksetta positiivisina esikuvina, paitsi vuoden 2002 strategiassa. Tähän poikkeukseen vaikuttaa luonnollisesti Lahden 2001 MM-hiihtojen massiiviset suomalaisten dopingkäryt. (Alasentie 2011.) Urheilijoiden merkitys erityisesti nuorten esikuvina lienee jopa tärkein osa huippu-urheilun strategia-asiakirjoissa. Esikuvina oleminen on huippu-urheilun merkitykselle suhteellisen looginen ja vakaa perustelu. (Alasentie 2011.) Huippu-urheilun muutostyöryhmä toteaa vuoden 2012 loppuraportissaan, että huippu-urheilua tarvitaan urheilijan kehittymisen, osaamisen ja yhteistyön, kansakunnan ja viihteen sekä yhteisöllisyyden vuoksi. ”Huippu-urheilijan toimintaa kuvaa konkreettisesti pitkä ja vaativa tie, jonka edellytyksenä ovat lahjakkuustekijät, sitoutuminen, sitkeys ja tahto” (Pekkala 2011a, 27). Huippu-urheilua voidaan verrata ammatilliseen huippuosaamiseen, jossa osaamiseen voidaan liittää vahva tietämys asiasta sekä niiden vahva käytäntöön soveltamisen taito. Huippu-urheilusta ja menestyksestä puhuttaessa tärkeimmiksi tekijöiksi ovat nousseet yksilön fyysiset ja psyykkiset ominaisuustekijät sekä ympäristö, kulttuuriset ja taloudelliset tekijät. Kaikkia ominaisuuksia urheilija ei kykene kontrolloimaan, saati edes vaikuttamaan niihin (Pekkala 2011a, 28–29.)

Huippu-urheilun kiinnostavuus koostuu sosiaalisista, poliittisista ja taloudellisista tekijöistä sekä erityisesti voiton ja mitalien tuomasta itsetunnosta (Pekkala 2011a, 25, Greenin 2004, 379, 390–392 mukaan). Huippu-urheilun erottaa muusta kilpaurheilusta sen ammattimainen tai puoliammattimainen harjoittelutapa (Pekkala 2011a, 25, Heinilän 2010, 26 mukaan). Määrittely puoltaa vahvasti salibandyn ja monen muun lajin huippu-urheiluluonnetta juurikin ammattimaisen harjoittelutavan perusteella. Huippu-urheilun ammatillisuuden ja amatööriyden välinen ero on häilyvä. Urheiluoikeudellisesta näkökulmasta katsoen urheilun sisäinen jaottelu ammattilaisiin ja amatööreihin on nykypäivänä menettänyt lähes kokonaan merkityksensä, sillä kunkin urheilulajin parhaat urheilijat ovat lähes poikkeuksetta kokopäivätoimisia ammattiurheilijoita, riippumatta siitä, miten heitä kutsutaan tai paljonko he urheilemalla tienaa (Rauste 1997, 172–173).

Opetus- ja kulttuuriministeriö (s.a) tiivistää huippu-urheilun olevan määrätietoista ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestävästä yksilö- ja joukkueurheilua. Suomalaisia huippu-urheilun toimijoita ovat ministeriön mukaan Suomen Olympia- ja

Paralympiakomitea, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus (KIHU) ja Suomen Antidopingtoimikunta. Yksi huippu-urheilun määrittelevistä kokonaisuuksista on kirjattuna myös uusimpaan liikuntalakiin, jossa huippu-urheilun sanotaan olevan kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa (Kuntaliitto 2014).

4.2 Huippu-urheilu tänään ja huomenna

Huomaamme huippu-urheilun määrittelyn alkaneen 1900-luvun alun urheiluidoleista ja 2000-luvulle saavuttaessa huippu-urheilu määrittyy viihteelliseen ja kaupalliseen urheilutoimintaan, joihin vaikuttavat kansainvälisyys, ammattilaisuus ja julkisuus (Pekkala 2011a, 25). Suomessa huippu-urheilun kehittyminen riippuu viime kädessä suomalaisten vapaaehtoistoimijoiden käytäntöjen ja urheilukulttuuritraditioiden vaalimisesta (Itkonen 2013b), mutta kotimaisen urheilun tulevaisuus ei ole itsestään selvä (Kokkonen 2015). Huippu-urheilu ei ole ollut eikä ole missään vaiheessa oma irrallinen ilmiönsä muusta yhteiskunnasta, vaan kiinteä osa maailmanlaajuisista vuorovaikutusta ja kaupallista toimintaa, jonka vaihtuvuus näkyy eri maiden urheilumenestyksessä sekä lajien suosiossa (Pekkala 2011a, 26; Itkonen 2013b). Huippu-urheilusta puhuttaessa, on sen ympärille lisäksi osoitettavissa muutamia keskeisiä huippu-urheilijaan kohdistuvaa elementtiä, joita ovat ikävaiheittainen urheilijan polku-systeemi, urheiluvalmennuksellinen osaaminen ja huippu-urheilun ympärille liitettävät arvoperustat ja -keskustelut. (Paavolainen ym. 2013, 31).

Suomalainen huippu-urheilu kiinnittyy tulevaisuudessa entistä enemmän osaksi globaaleja urheilujärjestelmiä; urheilu on yksi kansainvälisimmistä kanssakäymisen muodoista esimerkiksi lajien globaalien sääntöjen muodossa. Keskeiseen asemaan kenttäkamppailussa nousevat edelläkävijät, jotka kykenevät tuottamaan uusia käytäntöjä tai uusimaan vanhojen käytäntöjen muotoa. (Itkonen 2013a.) Kilpa- ja huippu-urheilun asema viihteen muotona tulee säilymään, vaikka sen kuolemaa on ennustettu koko modernin urheilun historian ajan (Tarasti 2013; Kokkonen 2015). Huippu-urheilun kehitystä on toisaalta helppo moralisoida ja kyseenalaistaa. Huippu-urheilun yhteys ruohonjuuritasolle ja harrastustoimintaan on päässyt hiipumaan, jolloin kasvatuksellinen ja arvoperustainen urheilutoiminta ovat jääneet pienempään rooliin (Itkonen 2013b; Koski 2014). Suomalaisen urheilun rooliksi on jäänyt rivityöläisten tuottaminen urheiluun ja satunnaisesti näistä rivityöläisistä nousee tähtiä maksukykyisimmille markkinoille (Kokkonen 2015).

4.3 Eriytyneen toiminnan aikakausi

1980-luvulta alkanut liikunnan ja urheilun eriytyminen on synnyttänyt uusia liikuntakulttuureja ja organisaatiomuotoja. Urheilu jakaantuu tasoihin, joiksi voidaan nimetä harrastusurheilu, kilpaurheilu ja huippu-urheilu. Nämä tasot ovat vuorovaikutuksessa ja kytköksissä toisiinsa. Ominaista tälle aikakaudelle on seurojen ja liittojen aseman vaihtuminen, jolloin kaupallisuus edellyttää sopeutumista, joka myös synnyttää dynaamisesti kasvavat urheilun ja liikunnan markkinat. Media ja muut sidosryhmät haluavat vaikuttaa urheilun taloudellisiin kuin sisällöllisiin kysymyksiin. Lajeja kulkeutuu maahan monia eri reittejä, eivätkä ne tarvitse organisatorista hyväksyntää olemassa olevilta organisaatioilta elintilaa raivatessaan. (Itkonen 1996, 226–229.)

Salibandyn kasvaminen ja kehittyminen Suomessa on todetusti alkanut juuri 1980-luvulla ja siksi laji toimii erinomaisena esimerkkinä aikakauden lajikulttuurisesta kehitymisestä. Aikakaudella seuratoiminnalle suunnatut odotukset kasvoivat, jolloin myös taloudelliset ongelmat niittautuivat osaksi seuratyötä (Itkonen 1996, 228). Jo tässä vaiheessa siis havaitaan, että media, markkinat ja huippu-urheilu nivoutuvat yhteen ja tiivis keskinäinen yhteys vaikuttaa voimakkaasti toistensa toiminnan edellytyksiin.

4.4 Julkisuus-markkinallinen seuratyyppe

Liikuntakulttuuriin on syntynyt neljä julkisuuden tasoa: kansainvälinen, valtakunnallinen, maakunnallinen ja paikallinen. On sanomattakin selvää, että alueelliset julkisuudet sekoittuvat. (Itkonen 1996, 231.) Suomessa julkisuus-markkinallistuminen ei ole yhtä pitkälle vietyä vielä kuin rahakkaimmissa ammattilaisliigoissa, mutta kansallinen urheilu elää tiiviissä vuorovaikutussuhteessa kansainvälisen urheilun kanssa. Julkisuus-markkinallisen toimintasektorin ohuuden vuoksi kaikki lajit joutuvat turvautumaan vapaaehtoistyöhön urheiluseurassa, jonka päätehtävänä on lajisosialisaatio. (Itkonen 1996, 250.)

Televisioituminen alkoi Suomessa 1960-luvulla, joka on liikuntakulttuurin kirjavoituessa johtanut lopulta lehdistön sisällölliseen eriytymiseen, kun urheilu joutui ottamaan myös muun kulttuurin entistä useammin huomioon (Itkonen 1996, 231–232). Julkisuudessa huippu-urheilu yksilöityy ja saa omat sankarit ja konnansa (Itkonen 1996, 248; ks. Laine 2011, 252). Salibandyssä ilmiö näkyy muun muassa naisten ja miesten pääsarjatasoilla valittuina

kuukausittaisina ”Tupla” - eli kuukauden parhaimpina pelaajina esimerkiksi tehopisteiden valossa, joista uutisoidaan lajiviestimissä näyttävästi. Pelaajiin, julkisuuteen ja talouteen liittyy myös julkisuus-markkinallisen urheilun toimivuus, joka edellyttää erilaisia sopimuksia; tällöin ei vältytä ristiriidoilta esimerkiksi lakinormien tulkintojen kanssa (Itkonen 1996, 241). Salibandyssä se on tarkoittanut sitä, että kakkosdivisioonasta ylöspäin siirryttäessä jokaisen pelaajan on tehtävä henkilökohtainen pelaajasopimus edustamansa seuran kanssa seuran niin halutessa. Pääsarjatasoilla pelaajasopimus on pakollinen, mutta alemmilla sarjatasoilla seura sitouttaa pelaajansa noudattamaan sekä seuran sisäisiä että Salibandyliiton kilpailusääntöjen periaatteita (ks. Salibandyliitto kilpailusäännöt 2015–2016). Seuratasolla ajateltuna neuvottelupöytien ympärille on siis rakentunut selkeitä neuvottelukumppanuuksia pelaajista liittoon ja aina yhteistyökumppaneihin asti (Itkonen 1996, 241). Neuvottelujen sisällöt ovat luonnollisesti tapauskohtaisia, mutta pääasiassa sisältö koskettaa seurojen ja neuvotteluosapuolien vuorovaikutuksellista ja vastikkeellista yhteistyön kehittämistä molempia osapuolia hyödyttäen.

Julkisuus-markkinalliseen toimintaan kuuluu työnjako seuraorganisaatiossa, valmennuksessa ja kilpailutilanteessa (Itkonen 1996, 235). Urheiluvalmennus on saanut monia tieteenaloja avukseen, jolloin pelaajat saavat sekä pelin sisällä että ulkopuolella tarkempia neuvoja itselleen huippusuorituksen varmistamiseksi (Itkonen 1996, 236). Salibandyliigatasolla urheiluvalmennuksen kehittyminen on johtanut siihen, että erikoissäännöllä salibandyliigaotteluissa saa olla seitsemän toimihenkilöä vaihtoalueella (Salibandyliigan pääsarjatasojen sarjamääräykset 2014), kun muissa sarjoissa sallittu toimihenkilömäärä vaihtoalueella on viisi (Salibandyliitto pelisäännöt 2014). Huomaamme, että taustoilla toimii entistä enemmän ja monipuolisempia joukkueita auttavia ammattilaisia.

Urheiluseuran taloudellisen tuloksen muodostuminen on hyvin paljon kiinni seuran johtamismenetelmistä, joka voi ilmetä esimerkiksi irrottamalla huippu-urheilu erilleen seuran muusta taloudesta (Itkonen 1996, 234). Salibandyseuroissa varsin yleisesti käytettynä tapana on antaa seuran edustusjoukkueille niiden toimintaan liittyvä autonomia, mikä on tarpeen erityisesti pelaaja- ja yhteistyöneuvotteluja varten (Nurminen 2015). Suomen Salibandyliitto on vuonna 1999 eriyttänyt sekä miesten että naisten pääsarjatasotoiminnan ja miesten Divarin omaksi toiminnalliseksi ja taloudelliseksi kokonaisuudekseen SSBL Salibandy Oy:ksi, joka vastaa itsenäisesti suomalaisen huippusalibandyn kehittämisestä (Salibandyliiton vuosikertomus 2012). Itkonen (1996, 235) muistuttaa kuitenkin, että huippu-urheilun oravanpyörä toimii parhaiten seuran oman junioritoiminnan pyörittämisellä, joka lisää samalla

lajin kiinnostavuutta ja auttaa myös vapaaehtoistoimijoiden rekrytoinnissa. Kaikki salibandyn pääsarjatasojen seurat järjestävät erittäin laajaa junioritoimintaa taustoillaan ja näistä juniorijoukkueista useat pelaavat jopa kaikilla junioreiden SM-sarjatasoilla (ks. Salibandyliigajoukkueet 2014; Tulospalvelu 2014–2015).

Kansallisessa julkisuus-markkinallisessa seurasektorissa urheilun ja talouden tavoitteet kietoutuvat toisiinsa, mikä johtaa kamppailuun medianäkyvyydestä sekä lajeittain että lajien eri organisaatiotasoilla. Tuotteistava lajiorganisaatio ohjailee seuratasoa. (Itkonen 1996, 250.) Esimerkiksi salibandyssä siirrytään yhden finaaliottelun järjestelmään kaudella 2015–2016 seurojen enemmistön vastustuksesta huolimatta (Salibandyliiga sarjan esittely 2015). Salibandy pyrkii valtakunnallisesti leviämään vielä uusille alueille sekä herättämään uutta kiinnostusta uusien kilpailujärjestelmien myötä (ks. Itkonen 1996, 238), josta kertoo miesten Salibandyliigan ja Divarin väliset play-out-ottelusarjat (Salibandyliiga sarjan esittely 2015) sekä kakkosdivisioonan ylläalueelliset playoff-karsintapelit. Seurat voivat toki myös olla itse tuotteistajia ja tuotteistamisen juuret ovat seurojen järjestämissä kilpailutapahtumissa (Itkonen 1996, 243). Kenties onnistunein tuotteistaminen suomalaisessa salibandymaailmassa on Jyväskylän Hapteen ”Hirviteatterin” ympärille tuotteistetut hirviteemat (ks. Salibandyseura Haptee 2012).

Huippu-urheilun totaalistuessa olennainen osa on kontrollointikoneisto, jonka avulla pyritään ehkäisemään normien vastaista toimintaa (Itkonen 1996, 246). Salibandyssä on pääsarjatasoille nimetty oma pääsarjojen kurinpitäjä, jonka tukena isommissa rikkomuksissa toimii sarjajärjestäjän kilpailu- tai kurinpitoryhmä. Kurinpitopäätöksiin voidaan hakea muutosta Suomen Salibandyliiton valituslautakunnalta. (Salibandyliiga sarjamääräykset 2014–2015.) Kilpailusääntöjen alaisissa sarjoissa Salibandyliitto sanktioi erikseen mahdolliset lisärangaistukset erotuomariraporttien ja lisäkuulemisien perusteella (Salibandyliitto kilpailusäännöt 2015–2016). Lisäksi seurojen talouden seurantaan käytetään jatkuvasti uusia ja laaja-alaisempia menetelmiä, esimerkkinä suorituspaikkojen standardisoinnit (Itkonen 1996, 239). Salibandyssä on annettu kolme erillistä ohjetta pääsarjoihin, jotka sisältävät vaatimuksia pelipaikoista, tapahtumajärjestäjän velvoitteita ja muita ottelutapahtumien läpivienteihin liittyviä ohjeita (Salibandyliigan pääsarjatasojen sarjamääräykset 2014). Huomaamme, että markkinat ja resurssit määrittelevät julkisuus-markkinallisen urheilutoiminnan raameja, joka taas toisaalta edellyttää erityisesti kilpailuista kiinnostunutta runsasta yleisöä (Itkonen 1996, 232–233).

5 SALIBANDY NYKYAIKAISENA HUIPPU-URHEILUNA

Edellisessä luvussa kuvailin suomalaista salibandytoimintaa eriytyneen toiminnan aikakaudella sekä aikakauden julkisuus-markkinallisen seuratyypin mukaisesti. Tutkimukseni teoreettista viitekehystä ja edellisen luvun sisältöjä mukaillen, tämä luku alkaa tarkastelemalla Suomen Salibandyliittoa huippu-urheilun lajiliitto-organisaationa sekä liiton taloudellisia tunnuslukuja että tehtyjä strategisia linjauksia ja suunnitelmia. Lisäksi tutkin salibandyn suomalaista pelaajapolku ja valmennusjärjestelmää sekä salibandyvälineiden, sääntöjen ja erotuomaritoiminnan kehitystä. Päätän lukuni salibandyn ja median suhteen tarkasteluun.

5.1 Suomen Salibandyliitto huippu-urheilun lajiliitto-organisaationa

”Lajin edistämistä ja kehittämistoimet vaativat organisoitumista. Ilman liittoakin salibandya pelattaisiin varmasti jossain muodossa, mutta ei varmasti nyky muodossa. Huippu-urheilusta sanan varsinaisessa merkityksessä ei voitaisi puhua” (Kinnunen 2005, 22).

Suomen Salibandyliiton on vuonna 1985 perustanut kolme helsinkiläistä seuraa: Helsingin yliopiston Urheiluseura, Savannan Pallo ja Ylhäs (Kinnunen 2013, 10). Ruotsista ja englannista suoraan käännettynä lajin nimeksi olisi tullut sali- tai lattiapallo, mutta perustamiskokouksessa nimeksi valittiin moderni ja erottuva salibandy. Suomen Salibandyliiton ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Pekka Mukkala. Vuonna 1986 Suomi perusti Ruotsin ja Sveitsin salibandyliittojen kanssa kansainvälisen salibandyliiton (IFF). IFF:n ensimmäisenä työskentäjä oli kansainvälisten ja yhtenäisten pelisääntöjen luominen lajille. (Wikström 2005, 8-9; Arponen & Hilska 2015, 100.)

Salibandy on päässyt kehittymään ja toimimaan Suomessa varsin vapaasti (Viinikainen 2011). 1990-luvun alussa salibandyn ei kannattanut liittyä kumpaankaan suureen urheilun keskusjärjestöön Suomen Valtakunnan Urheiluliittoon (SVUL) tai Työväen Urheiluliittoon (TUL). SVUL ei tarjonnut mitään konkreettista salibandytoiminnan tueksi. Toinen varsin ilmeinen syy oli vielä se, että osa salibandyjäsenistöistä oli TUL:n jäseniä tai toimi jollain tavalla TUL:n alaisuudessa. (Viinikainen 2011; ks. Kauppinen 2005, 20.) Kahden urheilujärjestön konflikteja haluttiin selvästi viimeiseen asti välttää muun muassa poliittisten kytkösten takia. Toisaalta tarina kertoo salibandyn oman polun kulkemisesta suomalaisessa liikuntakulttuurissa sekä siitä, että laji on kenties onnistunut välttämään politikoinnin nuoren

ikänsä takia. Keskusjärjestövetoinen urheilu oli salibandyväen mielestä turhan byrokraattista ja politikointivetoista. Politikointivetoisuus tarkoittaa sitä, että SVUL edusti käytännössä oikeistoa ja TUL käytännössä vasemmistoa. Kauppinen (2005, 20) kertoo Salibandyliiton osallistuneen puolueettomana osapuolena aikoinaan molempien järjestöjen valmistelukokouksiin Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU:n) perustamisvaiheessa. Koko suomalaista urheilukenttää vaivasi käytännössä 1990-luvun ajan valtatyhjiö, jossa vaikuttaminen oli toki mahdollista (Kauppinen 2005, 20). Valtatyhjiö, tai tunne siitä, johtui todennäköisesti SLU:n toiminnan aloittamisen vaikeuksista, joista 2010-luvun esimerkkinä ovat liikunnan ja urheilun uuden kattojärjestö VALO ry:n toiminnan alkukankeudet. Esimerkiksi Salibandyliitto liittyi VALO:n jäseneksi yli kaksi vuotta järjestön perustamisen jälkeen. SLU:n perustamisen aikaan vuonna 1993 Salibandyliitolla oli jo noin 8000 lisenssipelaajaa, mutta liitolla oli vain yksi vakinainen työntekijä (Kauppinen 2005, 20). Kehitys on ollut myös lajiliiton organisaatiokehityksessä erittäin voimakasta, sillä nykyään Salibandyliitolla on 30 työntekijää (Salibandyliitto henkilökunta 2015). 1990-lukua on myös nimitetty aiheestakin salibandyn hulluiksi vuosiksi, sillä vuonna 1990 lajilla oli vajaat kaksi ja puoli tuhatta lisenssipelaajaa, kun kymmenen vuotta myöhemmin niitä oli lähes 29 000 (Salibandyliiton tunnusluvut 2014).

Huippu-urheilun ympärille on syytä liittää lajiliiton hallinnollinen osaaminen ja tekeminen, joka näkyy muun muassa hallintotehtävien palvelutasona ja tyytyväisyytenä niihin, kehitettyinä koulutus- ja valmennusjärjestelminä, lajiakatemiatoimintana, ikäryhmämaajoukkueina, koulutuskeskuksina, strategisina linjauksina (esimerkiksi pelaajapolkujärjestelmämallit ja toimialastrategiat) sekä yleisesti lajin järjestäytymisenä (Heikkala & Koski 1998). Lajin järjestäytymisellä tarkoitetaan hallinnollisella tasolla jakautumista selkeisiin toimialatyöstöihin ja vastuualueisiin, jotta lajin edistämisen ja kehittämistehtävät olisivat mahdollisimman tehokkaita ja päällekkäisyyksiltä välttyttäisiin (Heikkala & Koski 1998; ks. Huoponen 2013, 76–77).

Suomen Salibandyliitto on osoittanut olevansa ajan hermolla ja liitossa on toteutettu vuonna 2013 organisaatiouudistus, jonka mukana luotiin muun muassa työntekijöille oma tulokorttijärjestelmä. Salibandyliitto organisoitui hallinnollisesti neljään eri sektoriin: kilpailutoimintaan, seuratoimintaan, järjestötoimintaan ja viestintään. (Huoponen 2013, 76.) Salibandyliitto vastaa muun sarjatoiminnan lisäksi myös pääsarjojen (miesten ja naisten salibandyliigat sekä miesten Divari) sarjatoiminnasta, jolloin SSBL Salibandy Oy keskittyy sarjojen ja maajoukkueiden markkinointiin, yritys yhteistyöhön ja myyntiin (Salibandyliiton

vuosikertomus 2012; Huoponen 2013, 86). Liiketoimintamaailmasta lainattu yritysmäinen johtaminen ja organisoituminen ovat varsin yleisiä kehitystrendejä nykypäivän lajiliitoissa (Heikkala & Koski 1998, 200–204), mutta kehitystä voidaan myös kyseenalaistaa. Tällöin voidaan pohtia sitä, että ovatko urheilulliset arvot vai taloudellisen tuloksen muodostaminen etusijalla lajiliittotyöskentelyn haasteellisimmissa vaiheissa esimerkiksi kun toimintasuunnitelmia ja talousarvioita tehdään.

Huippu-urheilun käsite ei välttämättä ole vain ja ainoastaan menestyskeskeinen, median ja markkinoiden välinen ajattelumalli. Salibandyn tapauksessa korostuu, että nykyaikaista huippu-urheilua on myös se, että laji ei sulje yhtäkään halukasta harrastajaa pois, vaan tarjoaa kaikille halukkaille vaihtoehdoisen tai sovelletun peli- tai harrastusmuodon. Salibandyliitto tarjoaa kattavasti sovellettuja pelimuotoja eri lähtökohdista tuleville harrastajille ja pelaajille: Pistemestari-sovelluspeli, sähköpyörätuolisalibandy, kuurojen salibandyn SM-sarja, seniorisarjat ikävuosista 35 ylöspäin viiden ikävuoden välein, katusähly, työpaikkasalibandysarja, hiekka-, suo- ja järvisähly (Salibandyliiton vuosikertomus 2013). Salibandyssa on suuri määrä junioritoimintaa ja kaikkein nuorimmat ikäluokat (F-ikäluokan pojat ja E-ikäluokan tytöt) ovat saaneet pelimuodokseen pienennetyn kentän ja maalin 4vs4 pelimuodolla sekä puolentoista minuutin vaihdoilla, jolloin peliaika on kaikille pelaajille tasaisesti taattua. Seuraavaksi nuorimpiin ikäluokkiin, eli D-ikäluokkaan tytöissä ja E-ikäluokan pojissa, on joukkueille luotu mahdollisuus osallistua tavoitteellisempaan kilpasarjaan tai halutessaan matalamman kynnyksen haastajasarjaan. (Salibandyliiton vuosikertomus 2010.)

5.1.1 Suomalaisen lajiliitto-organisaatioiden ammattimaistuminen

Heikkala ja Koski (1998) ovat tutkineet suomalaisten lajiliitto-organisaatioiden historiaa. Tutkimuksen mukaan lajiliittojen juuret ovat vapaaehtoistyöhön perustuvassa työskentelyssä, joka päinvastoin on nykyään vahvasti eriytynyt ammatti- ja substanssiosaamista, jossa pelkkä liikunta-alan tuntemus ei riitä. Tätä ilmiötä kuvataan sentralisaatioksi eli lajiliiton toimihenkilöiden luonne on toiminnan alkuvaiheissa vapaaehtoistoimintaa, josta siirrytään asteittain luottamushenkilövalintoihin ja nykyään ammattitaito on rekrytointikriteerinä kenties kaikista painavin. (Heikkala & Koski 1998, 31.) Myös Suomen Salibandyliitto on noudattanut näitä kehitysvaiheita todella nopeissa sykleissä.

Keittiön pöytä -tyylisiä lajiliittoja esiintyy pääsääntöisesti vastasyntyneiden lajiliittojen tapauksissa ja luonteenomaisia piirteitä näille tuoreille lajiliitoille on ollut jäsenten tarpeista lähtevä ja lajiliittotoimijoiden vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta. Suomessa tällaisia lajiliittoja havaittiin varsinkin 1970-luvulla. (Heikkala & Koski 1998, 31.) Lajiliiton toimihenkilöiden roolit perustuvat omaan kiinnostukseen ja osaamiseen, jossa toimintaa kuvaillaan vielä melko lyhytnäköiseksi ja pienten resurssien hallinnoinniksi. Pää tavoitteena tuoreilla lajiliitoilla on arvatenkin lajitoiminnan ylläpitäminen. (Heikkala & Koski 1998, 31.)

Seuraava vaihe lajiliittojen kehityskäyrässä on institutionaalistumisen aikakausi, jolloin resurssit ja henkilöstömäärät kasvavat ja toimintatavat systematisoituivat. Suomalaisissa lajiliitto-organisaatioissa institutionaalistumisen vaihetta havaittiin varsinkin 1980-luvulla (Heikkala & Koski 1998, 193.) Lajiliitot alkoivat ammattimaistua ja ilmiön vetojuhtana toimi kansainvälistynyt huippu-urheilu, jolloin lajiliittotoiminta ikään kuin pakotettiin pitkäjänteisemmän ja kannattavamman toiminnan suunnitteluun. Tällöin pelkkä liikunnan substanssiosaaminen ei enää riittänyt. (Heikkala & Koski 1998, 127).

Suomalaisten lajiliitto-organisaatioiden historiassa merkittävin vuosikymmen lienee tähän asti kuitenkin 1990-luku. Valtionapujen jakamisen perusteiksi asetettiin taloudellisen laman vuoksi tulosperusteisuus, joka pakotti miettimään lajiliittojen olemassaolon perusteita ja resurssien tehokkaampaa allokointia, jolloin toiminnan painotus siirtyi nuoriso- ja harrasteliikuntaan. Lajiliittotoiminnassa ilmiö tarkoitti konkreettisesti hallinnollista eriytymistä eli jakautumista osaamisperusteisiin toimialoihin lajiliittotoiminnan tehostamiseksi. (Heikkala & Koski 1998, 127–141, 193.) Lajiliittojen budjetit olivat vuosikymmenen lopulla pääasiallisesti noususuhdanteessa, vaikka julkisen tuen määrä oli vähentynyt ja omatoimisen varainhankinnan osuudet olivat kasvaneet (Heikkala & Koski 1998, 203). Toimihenkilöiden toimenkuvat olivat monipuolistuneet samalla kun työnjakoa ja tehtäväalueita täsmennettiin, mikä oli seurausta ulkoisen toimintaympäristön asettamista haasteista (esimerkiksi kilpailu vapaa-ajan käyttötavoista). Julkisuuden merkitys lajiliitoille on koko ajan kasvanut, mikä on johtanut taisteluun medianäkyvyydestä koko liikuntakulttuurin, -palvelutarjonnan ja -politiikan jatkuvasti kirjavoituessa (Heikkala & Koski 1998, 148–194).

Suomen Salibandyliitto on noudattanut samankaltaista kehityskaarta. Jäsenistön tarpeista ja toimintaa ylläpitävästä työskentelystä on muotoutunut maantieteellisesti ja hallinnollisesti toiminta-alueisiin ja organisaation sisäisiin sektoreihin eriytynyt usean kymmenen työntekijän

lajiliitto-organisaatio (Salibandyliitto henkilökunta 2015). Huippu-urheilua voidaan verrata ammatilliseen huippuosaamiseen (Pekkala 2011a, 42) ja huippuosaaminen tarkoittaa ammattimaista ja toiminnaltaan kestävästä lajiliittotyöskentelyä. Ammattimaisille ja menestyville lajiliitoille löydetään seuraavanlaisia yhtenäisiä piirteitä: lajiliitolla on omat toimitilat, joilla on virallinen osoite. Resurssienhankinnassa on omat pysyvät tai lähes vakituiset lähteensä ja resurssienkäytön pääperiaatteina ovat tehokkuus ja laatu. Tietotaito, koulutus, kokemus ja ymmärrys toimialasta ovat työntekijöiden rekrytointikriteerejä ja työntekijöillä on eettinen, taloudellinen ja tuloksellinen vastuu toiminnastaan. Työnteostaan he saavat työsopimusperusteisesti rahallista korvausta säännellyn ajankäytön puitteissa. Menestyvissä lajiliitto-organisaatioissa valta on kanavoitunutta ja hierarkkista. (Heikkala & Koski 1998, 201–206.)

Suomen Salibandyliitto Ry:llä on omistuksessaan 100 % SSBL Salibandy Oy:n osakkeista (Salibandyliiton vuosikertomus 2012). Keskeisin syy miesten ja naisten Salibandyliigan ja miesten ykkösdivisioonan (Divarin) osakeyhtiöittämisessä on ollut se, että kansallista huippusalibandytuotetta haluttiin kehittää itsenäisesti omassa yksikössään ja vain siihen keskittyen. Työnteon määrää haluttiin pienentää ja laadukkuus varmistaa, kun huippu-urheilu ja harraste- ja junioriurheilu eriytetään (Heikkala & Koski 1998; Kinnunen & Sällström 2015).

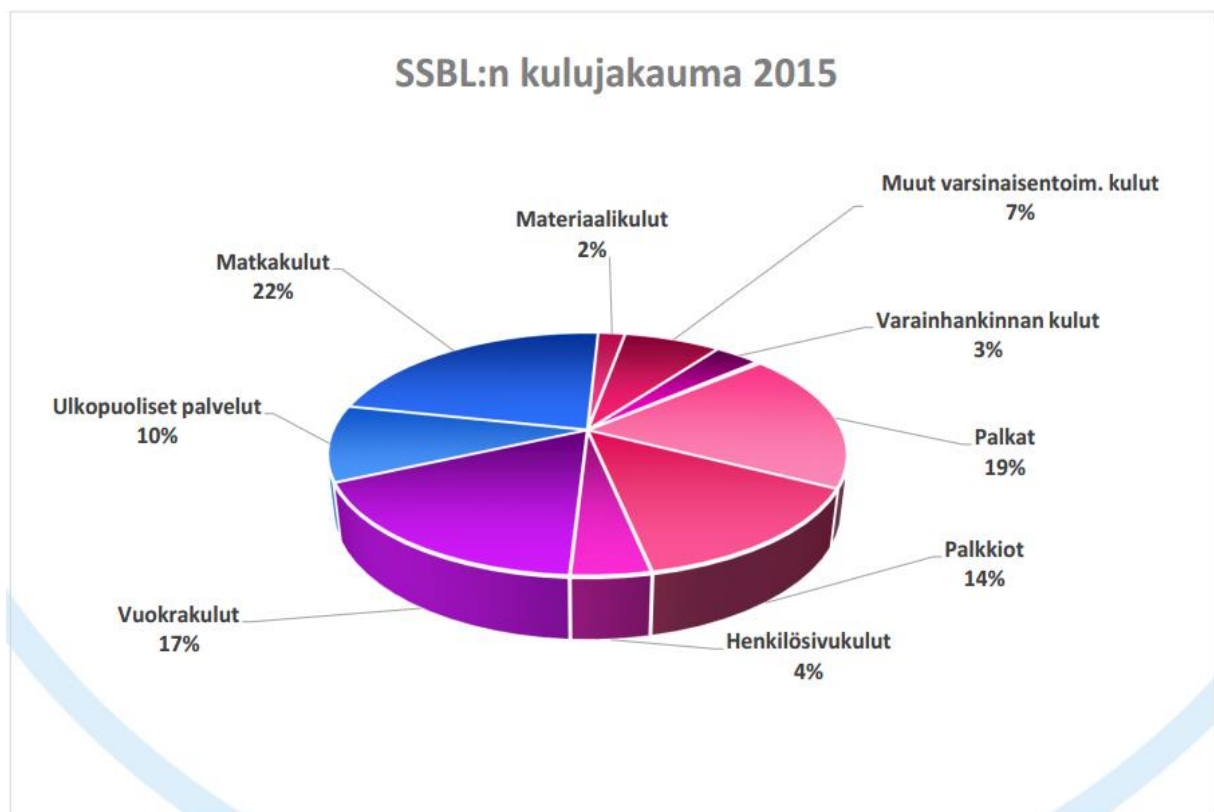
Suomen Salibandyliiton talouslukuja, historiaa ja lajiliiton nykyisen henkilökunnan lukumäärää sekä tehtävänimikkeitä tarkasteltaessa huomataan Salibandyliiton noudattaneen kuvailtuja ammattimaistumisen kehitysvaiheita kehittyessään ammattimaiseksi huippu-urheilun lajiliitto-organisaatioksi.

5.2 Suomen Salibandyliiton taloudellisia tunnuslukuja vuodelle 2015

Salibandyliiton alkutaival oli taloudellisesti kankea. Vuonna 1985 liitto päätti ensimmäisten maaotteluiden jälkeen tiedottaa tulevista tapahtumista jäsenistöään kirjeillä, jotka kopioitiin liiton jäsenten työpaikoilla. Yksinkertaisena syynä oli se, että tilillä oli jäsenmaksuista 150 markkaa eikä omaan kopiokoneeseen ollut täten varaa (Kinnunen 2013, 10.) Vuoteen 2005 mennessä Salibandyliitto oli tullut toimeen ilman velkarahaa (Kinnunen 2005, 22), mutta olisi mielenkiintoista tietää tarkemmin lajinrahoitusrakenteesta jo tuolloin. Luulen, että lajinrahoitusrakenne on vahvasti ollut sen tyylinen, jossa jäsenet eli lisenssipelaajat ovat

rahoittaneet toimintaa eniten. Kinnunen (2005, 22) toteaa toisaalta myös positiiviseen sävyyn, että toiminnot on osattu suhteuttaa vallinneisiin olosuhteisiin ja resursseihin, jota velattomuus kyllä tukee.

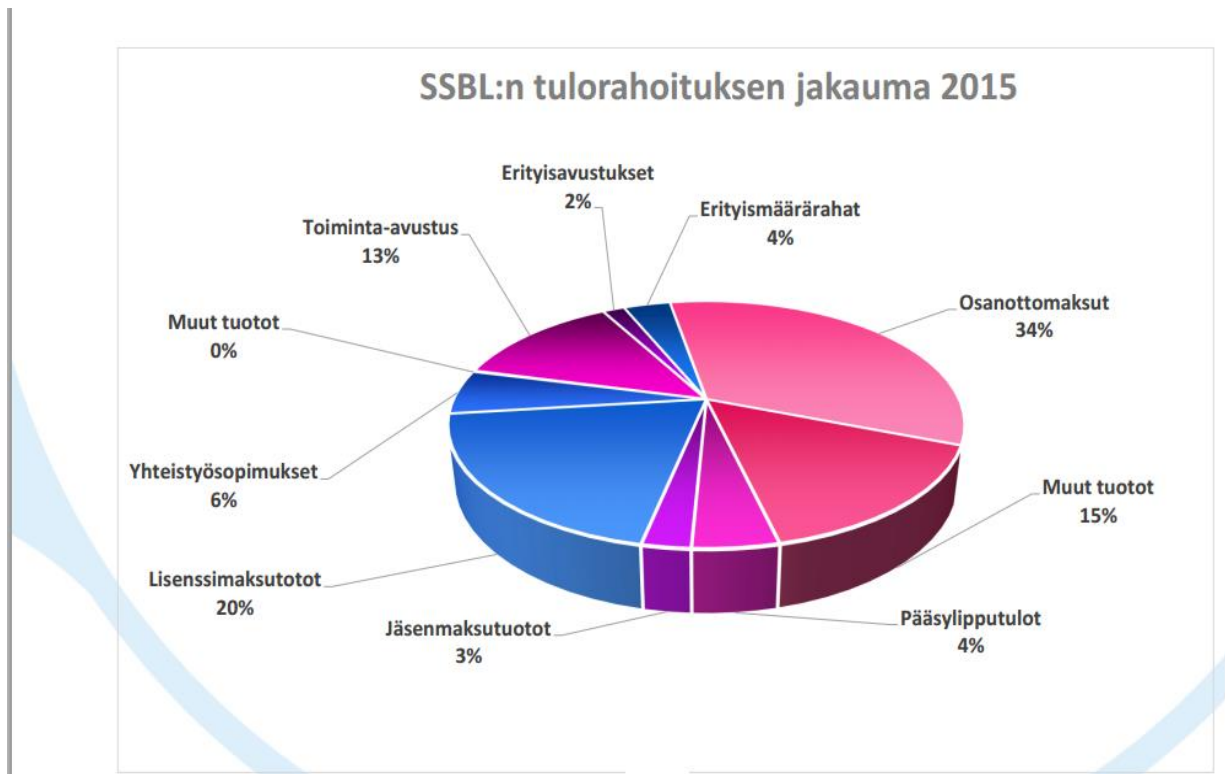
Tutkielmassani tarkastelen salibandyn taloudellisia tunnuslukuja lajiliiton näkökulmasta, sillä Suomen Salibandyliitto ry hallinnoi keskeisimpiä lajin taloudellisia instansseja (sarjatoiminta, SSBL Salibandy Oy ja maajoukkueet). Urheiluun liittyvät taloudelliset kysymykset ovat viime vuosina olleet tulenpalavia aiheita. Täytyy muistaa, että mistä näkökulmasta tahansa SSBL ry:n taloudellista toimintaa tutkin ja tarkastelen, niin johtopäätökseni tulevat herättämään tässäkin vaiheessa runsaasti mielipiteitä puolesta ja vastaan. Seuraavaksi on kuvattu SSBL ry:n vuoden 2015 talousarviota sekä tarkemmin sen ennustettuja kuvioita eli kulujakaumaa (kuva 1), tulo-rahoitusta (kuva 2) ja liikevaihdon kehittymistä (kuva 3).

KUVA 1. SSBL Ry:n kulujakaumaennuste vuodelle 2015 (SSBL ry talousarvio 2015).

Kuvasta nähdään, että henkilöstökulut (palkat, palkkiot ja matkakulut) ovat 55 % liiton koko kulujakaumasta. Nämä kulut sisältävät myös toimeksiantosuhteissa olevat erotuomarit. Valitettavasti en löytänyt vertailukohtia muihin lajiliittoihin nähden, mutta uskoisin, että henkilöstökuluissa on (aina ulkopuolisen näkökulmasta) säästämisen varaa, sillä muiden osaluokkien osuudet ovat sen verran pienempiä tässä tapauksessa. Muuten kulujakaumaennuste

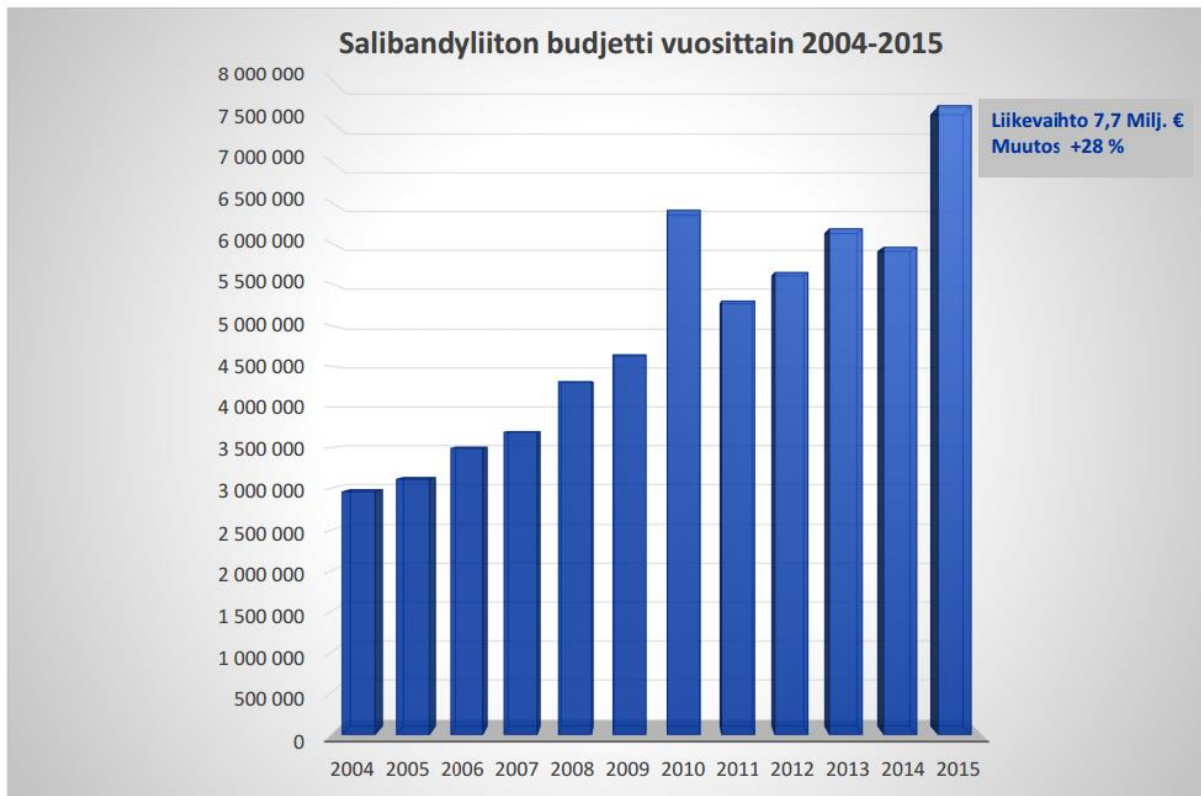
jakaa kulut suhteellisen tasaisesti muiden kululähteiden kesken. Kulujakaumaennuste kertoo myös siitä, että Salibandyliitto on eriyttänyt hallinnollisen työskentelyn lajin kilpailutoiminnasta. SSBL Salibandy Oy vastaa pääsarjojen toiminnasta, jolloin Salibandyliiton toiminnan muut kulut henkilöstö- ja vuokratulujen ulkopuolella ovat suhteellisen pieniä.

KUVA 2. SSBL Ry:n tulorahoituksen jakaumaennuste vuodelle 2015 (SSBL ry talousarvio 2015).

Kuvasta nähdään, että osanottomaksut, lisenssimaksutuotot ja jäsenmaksutuotot muodostavat yhdessä 57 % osuuden koko tulorahoituksesta. Nämä ovat siis sellaisia tuottoja, jotka pelaajat itse maksavat pelaamisestaan. Määrittelemättömät ”muut tuotot” -tuotot osuutta (15 ja 0 %) pidän yllättävän suurena niiden tarkemman määrittelemättömyyden vuoksi. Julkisen tahon suunnalta tulevat avustukset (toiminta- ja erityisavustus) ovat yhteensä 15 % ja osuutta voidaan pitää taloudellisesti terveenä määränä, sillä sen suuruus vaihtelee vuosittain ja Salibandyliiton toiminta tuskin kaatuisi, vaikka kyseinen avustusosuus yllättäen lakkautettaisiin. Omarahoitusosuutta voidaan siis pitää suhteellisen terveenä, mutta yhteistyösopimusten taloudellista merkitevyysarvoa tulisi mielestäni kasvattaa, jolloin nousevat urheilu- ja liikuntatoiminnan kulut mahdollisesti kompensoituisivat samanaikaisesti.

Toisaalta taas, vaikka SSBL ry:n suurimmat yhteistyösopimukset kariutuisivat nyt äkillisesti, niin Salibandyliiton toiminta tuskin ajaisi karille ainakaan saman tien.

KUVA 3. SSBL Ry:n budjetin kehittyminen 2004–2015 (SSBL ry talousarvio 2015).

Kuvasta nähdään, että Salibandyliiton liikevaihdon kehitys noudattaa Heikkalan ja Kosken (1998, 203) kuvailemaa ammattimaistuneen lajiliiton nousevaa liikevaihdon kasvua. Vuoden 2010 ja 2015 budjetin selkeät kasvut selittyvät Suomessa järjestettyjen miesten ja naisten MM-kisojen järjestämisestä. Vuonna 2013 järjestettiin Tampereella miesten seurajoukkueiden Champions Cup, joka selittää kyseisen vuoden pienehkön kasvun. Liikevaihdon kehitys kertoo ainoastaan sen, että liiton järjestämä toiminta ja rahaliikenne ovat kasvaneet runsaasti viime vuosien aikana, minkä voidaan tulkita selittyvän kasvaneesta kysynnästä ja lajiliiton palveluorganisaatioluonteesta. Kyseenalaista on, että suuria salibandytapahtumia (esimerkiksi naisten MM-kisat 2015, joka on samalla vuoden suurin salibandytapahtuma kotimaassa) budjetoidaan tappiolliseksi, mutta liiton oman taloudellisen tuloksen oletetaan olevan voiton puolella (SSBL ry talousarvio 2015). Tulee kuitenkin huomata, että naisten MM-kisojen yhteydessä tavoitteena on edistää nais- ja tyttösalibandykulttuuria Suomessa (Salibandyliiton toimintasuunnitelma 2015). Tätä varten on luotu tapahtuma, jonka kustannukset ovat kuitenkin kokonaisuudessaan alle prosentin liiton kokonaisliikevaihdosta. Budjetoitu tappio

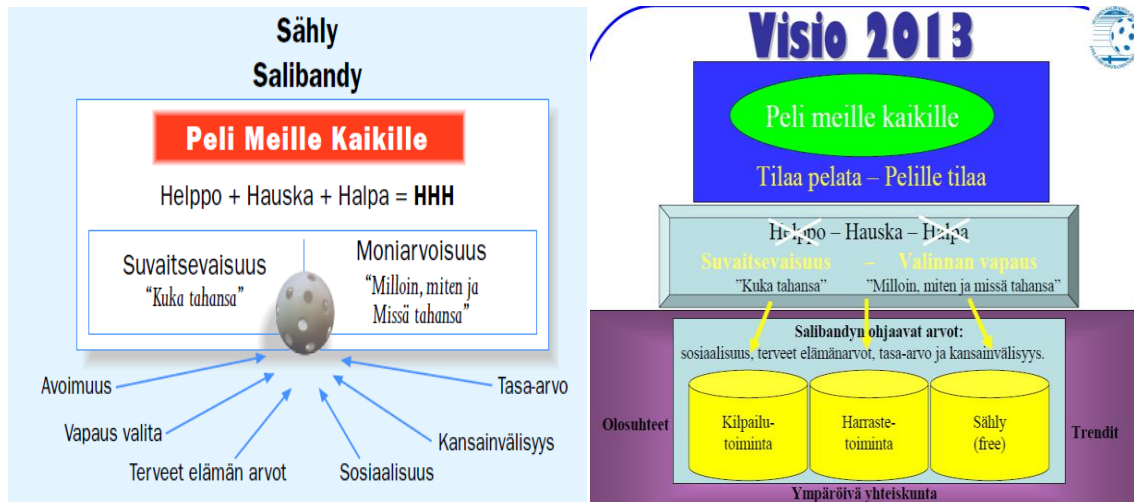
on isohko verrattuna esimerkiksi lipunmyyntitavoitteeseen kisojen aikana (SSBL ry talousarvio 2015). Liikevaihdon kasvu ja kehitys eivät kuitenkaan kerro koko totuutta toiminnan kannattavuudesta ja tuottavuudesta. Tosin ry-muotoisuus asettaa positiivisen tuloksen tekemiselle omat rajoitteensa (Pylkkänen 2009, 70–72). Kaiken kaikkiaan Salibandyliiton toiminnan voidaan sanoa olevan taloudellisesti melko vakaalla ja terveellä pohjalla, mutta kuten aina taloudellisia tunnuslukuja tarkasteltaessa, niin mielipiteitä nousee suuntaan jos toiseenkin. Taloudellisen toiminnan kehityksen perusta on ollut myös erityisasiantuntijahakuisuus, mikä on johtanut erotuomareiden palkkionmaksujärjestelmän taloushallinnon ulkoistamiseen sekä talouspäällikön virkaan Salibandyliiton organisaatiossa (Erotuomareiden toimintaohje 2015; Salibandyliitto henkilökunta 2015).

5.3 Katsaus Suomen Salibandyliiton tekemiin strategioihin 2000-luvulla

Lajiliittojen hallinnollinen osaaminen vaatii 2010-luvulla erityisasiantuntijaosaamista, sillä liikunta- ja urheiluorganisaatiot elävät tiiviissä vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Urheilu ei todetusti ole irrallinen osa yhteiskuntaa, vaan kiinteä osa sitä. Vuorovaikutussuhde voidaan todeta myös Suomen Salibandyliiton strategioissa vuodelle 2006 sekä vuosille 2007–2013, sillä molemmat strategiat sisältävät laajan tarkastelun yhteiskunnallisista kehitystrendeistä, jotka tulee huomioida toiminnan suunnitteluvaiheissa. Strategiat ovat erikoistuneessa ja eriytyneessä hallinnossa toiminnan peruskiviä, joilla toiminnan onnistumiset ja epäonnistumiset voidaan perustella (Heikkala & Koski 1998, 139).

Vuoden 2006 strategiassa näkyy selvästi, että lajin perusta omaehtoisena liikuntakulttuurina tunnustetaan (avoimuus, vapaus, sosiaalisuus) ja näitä perinteitä kunnioitetaan edelleen vuosien 2007–2013 strategiassa (kuva 4). Yhteiskunnallisen kehityksen arviointi ja haasteiden ennakointi on oleellisen tärkeää, jotta hallinnollisella tasolla voidaan vastata muutoksiin mahdollisimman kivuttomasti. Vuoden 2006 strategia on painotuksiltaan sellainen, jossa kaikki halukkaat pelaajat tai harrastajat halutaan sitouttaa mukaan lajiin eli pelaamisen rajoituksia pyritään poistamaan. Myöhemmin salibandy on alkanut kehittyä vaihtoehtokulttuurista valtakulttuuriksi, harrastajien ikähaitari on laajentunut, seurat ovat erikoistuneet ja liiketoiminta salibandyn ympärillä on vakiintunut ja laajentunut (Suomen Salibandyliitto ry:n strategia 2007–2013). Vuosien 2007–2013 strategian sisällöstä voidaan jälkiviisaasti todeta, että jo muutaman vuoden aikajänteellä muutoskäyrät ja -trendit ovat

voimakkaita, mutta silti ne ovat strategian mukaisesti ennakoituja (esimerkiksi salibandya ohjaavat arvot).

KUVA 4. Suomen Salibandyliitto ry:n strategia 2006 sekä strategia vuosille 2007–2013.

Verrattuna vuoden 2006 strategiaan (kuvassa vasemmalla) ”Visio 2013” osoittaa, että urheilija liikuntaorganisaatiot joutuvat toimimaan entistä enemmän ja useammin voimakkaita yhteiskunnan muutoksia ja haasteita vastaan. Suomen Salibandyliitto on vuosien 2007–2013 strategiaan tehnyt myös selkeän vastuualuejaon, josta huippu-urheilu erottautuu omana toimialatyöstönä (kuva 5). Vastuualuejako on selkeästi Salibandyliiton vastaus yhteiskunnallisia haasteita ja muutostrendejä kohtaan, jolloin toimialaosaaminen ja onnistuminen vaativat toimialakohtaista ammattiosaamista.

KUVA 5. Suomen Salibandyliitto ry:n strategia 2007–2013 ja strategian toimialatyöstöt.

Salibandyliitto on tehnyt huippu-urheilun strategiapäivityksen vuonna 2014. Päivitetystä strategiasta on keskeistä se, että pelaajille ja valmentajille on erikseen tehty omat urapolkunsaa, joiden muodostamiseen he ovat itse päässeet vaikuttamaan. Strategiapäivityksessä on hyödynnetty ns. ”Benchmarkingia” eli strategiaa tehdessä on tutustuttu ”kilpailijoihin” Suomessa (muut lajit) ja otettu mallia suoraan Ruotsista ja välillisesti Kanadasta, todennäköisesti jääkiekon puolelta. Huomaamme siis jälleen, että strategiassa tulee huomioida ympäröivän yhteiskunnan asettamat kansallisen ja globaalien tason haasteet, mutta myös mahdollisuudet. Mahdollisuuksilla tarkoitetaan esimerkiksi strategiassa mainittuja isojen seurojen mahdollisuuksia toteuttaa koulutusjärjestelmiä. Myös koulutuspalveluiden yhteistyön lisääminen on potentiaalisten uusien pelaajien löytämisessä tarttumapinnaltaan valtavan suuri mahdollisuus kasvattaa pelaajien ja harrastajien määrää entisestään (kuva 6).

KUVA 6. Salibandy pelaaja- ja valmentajapolun rakennusprosessi (Suomen Salibandyliiton huippu-urheilun strategiapäivitys 2014).

Käsittelimissän strategiassa huippu-urheilulla on merkittävä rooli omana toimialatyöstönä. Kuitenkin vuoden 2006 ja 2007–2013 strategioista voidaan lyhyenä johtopäätöksenä todeta, että salibandy on sählyn varjossa joutunut pitkään vakuuttelemaan omaa asemaansa. Esimerkiksi vuoden 2006 strategiassa kerrotaan huippu-urheilustrategian arvoina ja tavoitteina olevan kansainvälinen menestys ja kansallinen huippu-urheilustatus. Molemmat

käsittelenäni strategiat ovat nuoriso- ja harrasteliikuntapainotteisia, mutta kilpa- ja huippu-urheilulla on myös omat painavat arvoasemansa näissä strategioissa. Lajiliitot, joiden toiminta on suhteellisen vakaalla pohjalla, pyrkivät varmistamaan strategioiden suuntaisten painotusten toteutumisen; yleensä se tarkoittaa nuorisotoiminnan kehittämistä kilpa- ja huippu-urheilun osana (Heikkala & Koski 1998, 139).

5.4 Salibandyyn pelaajapolku ja valmennusjärjestelmä

Salibandyyn on luotu erittäin kattava pelaajapolkujärjestelmä sekä tytöille että pojille (kuva 7). Tyttöjen ja poikien pelaajapoluissa on eroavaisuuksia, jotka perustuvat lisenssimääriin ja sen takia poikien pelaajapolkuun kuuluu enemmän pelaajapolkutapahtumia, kuten leirityksiä. Pelaajaseuranta aloitetaan 7. luokalla eli 13–14-vuoden ikäisenä ja seuranta jatkuu aina 18-ikävuoteen asti. (Salibandyliitto pelaajapolku 2015.) Ikäluokkavalmentajia on jokaisessa pelaajapolkuikäluokassa, tytöillä kaksi ja pojilla neljä ikäluokkavalmentajaa (Salibandyliitto ikäluokkavalmentajat 2015).

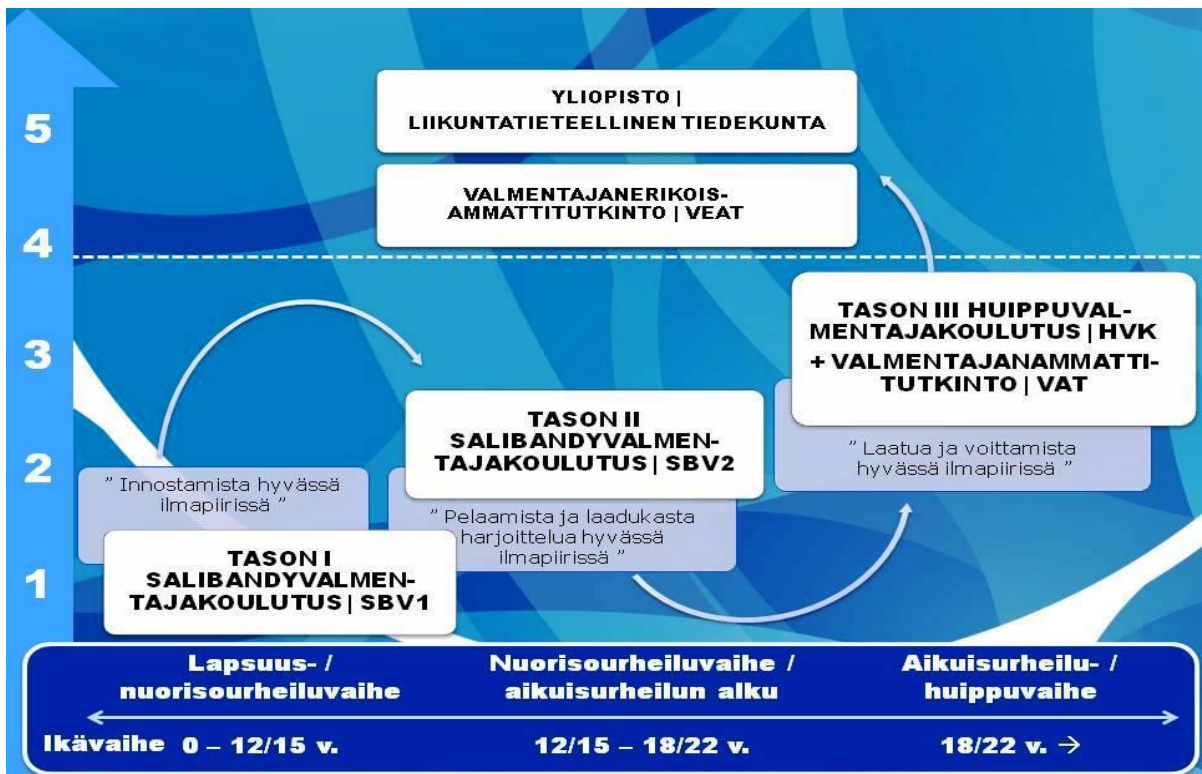
KUVA 7. Salibandypelaajan polku (Suomen Salibandyliiton huippu-urheilu strategiapäivitys 2014).

Tärkeää on tunnistaa jokaisen oma yksilöllinen polku koko urheilevan yksilön potentiaalin saavuttamiseen, sillä biologinen ja psykososiaalinen kehittyminen vaihtelee merkittävästi

yksilöiden välillä. Tällöin korostuu urheilijakeskeinen lähestymistapa ja yksilön tunteminen urheilijana. (Vähälummukka & Arvaja 2014.) Salibandyliitto toteuttaa urheilijakeskeistä lähestymistapaa pitkällä pelaajapolkuseurannalla sekä ikäluokkavalmentajien avulla, jolloin lahjakkaat pelaajat tunnustetaan ja heitä tuetaan pitkän kartoitus- ja seurantatyön avulla (Salibandy ikäluokkavalmentaja 2015).

Salibandyllä on myös kattava valmennuskoulutusjärjestelmä, joka on vuodesta 2010 alkaen uudistettu 5-portaiseksi perustuen lajin kansallisiin ja kansainvälisiin linjauksiin (kuva 8).

KUVA 8. Salibandy valmennuskoulutusjärjestelmä (Salibandyliitto valmennuskeskus s.a.).

Tason 1 koulutuksiin pääsee ilmoittautumalla ja ne järjestetään alueellisesti lähellä valmentajan omaa toimintaympäristöä. Tason 2-3 koulutukset ovat valtakunnallisia ja niihin valitaan hakuprosessin kautta ja koulutus tapahtuu liiton valmennuskeskuksessa Eerikkilän urheiluopistolla. Taso 3 on ylin Salibandyliiton järjestämä valmentajakoulutus, joka kestää vuoden (300 tuntia) ja koostuu neljästä lähijaksosta sekä muista oppimistehtävistä. Taso 4 on jo ammatillisen tason koulutusta, joka on järjestetty yhteistyössä Eerikkilän urheiluopiston kanssa. Tämä koulutustaso voidaan suorittaa samanaikaisesti tason 3 kanssa. Viidennen tason opinnot voi suorittaa Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa, jossa

pääaineena on mahdollisuus lukea valmennus- ja testausoppia sekä liikuntapedagogiikkaa. (Salibandyliitto valmennuskeskus s.a; Huoponen 2013, 77.)

Myöhempää pelaajapolun ja pelaajien kehitysseuranta varten Salibandyliitto on aloittanut vuonna 2015 Salibandyakatemia-toiminnan, jonka alueellisiin piireihin kuuluu yli 500 urheilijaa ja 43 valmentajaa (Salibandyliitto akatemiavalmennus 2015). Valmennusjärjestelmän keskeiset tehtävät ovat potentiaalisten huippu-urheilijoiden löytäminen ja kehittäminen, hyvien harjoitusolosuhteiden löytäminen ja parhaan mahdollisen harjoittelun toteuttaminen pelaajille (Puhakainen 1995; Itkonen 1996, 247). Salibandyliiton koulutustilaisuuksien lukumääräksi on viimeisen vuosikymmenen aikana vakiintunut noin 40–50 koulutustilaisuutta vuodessa, joihin osallistuu noin 700 osallistujaa kaikki nämä koulutustilaisuudet yhteenlaskettuna (Salibandyliiton vuosikertomus 2007, 2010 & 2012).

Salibandyvalmennus tulee suunnitelmallisesti jakaa neljään eri kauteen: harjoituskauteen, kilpailuun valmistavaan kauteen, lajispesifiin kauteen ja kilpailukauteen. Harjoitteiden rasittavuutta tulee seurata mahdollisimman tarkasti ja harjoittelua tulee mukauttaa rasittavuustuntemuksien mukaan. (Jalanko 2015.) Salibandypelaajilla on havaittu korkeampia maksimaalisen hapenottokyvyn arvoja kuin jalkapallon, koripallon, maahockeyn ja jääkiekon pelaajilla (Hokka 2001) eli valmentaminen on kehittynyt huippu-urheilun vaatimuksien mukaan, mikä on nostanut pelaajien fyysiset ominaisuudet huippu-urheilijoiden tasolle.

5.5 Säännöt ja erotuomaritoiminta salibandyssa

Salibandynsääntöjä on jo pitkään pidetty huippu-urheilulajin tason mukaisina ja niitä on aina kehitelty urheilulliset arvot etusijalla sekä pelaajia että valmentajia kuunnellen. Sääntöjen kohdalla salibandy on ottanut mallia jälleen kerran muilta lajeilta. Tästä konkreettisena esimerkkinä toimii jääkiekosta ja jalkapallosta tuttu ”hyöty” -periaate, jolloin tuomari ei heti katkaise peliä, jos rikottu joukkue saa pidettyä pallon hallussaan. Kaudelle 2014–2015 säännöistä poistettiin jalkasyötön kieltäminen, mikä on ollut pelillisesti hyvä ja peliä nopeuttava ratkaisu, jota osattiin ennakoida jo pitkään. (Saari 2005, 88–90.) Sääntömuutokset ovat nopeuttaneet ja viihteellistäneet peliä eli muutokset ovat vastanneet huippu-urheilun nykyaikaisiin vaatimuksiin.

Erotuomaritoiminta on todella herkkä puheenaihe. Tuomareiden kehityspolku on pitkä ja vaativa, varsinkin korkeimmille sarjatasoille siirryttäessä. Salibandyerotuomareiden fyysisiä

ominaisuuksia testataan erotuomarin luokituksista riippuen vähintään kaksi kertaa vuodessa, jonka lisäksi on useita koulutustapahtumia kauden aikana. Säännölliset fyysiset testit ja kouluttaminen ovat samankaltaista erotuomareiden koulutustoimintaa kuin jalkapallosakin (Palloliitto erotuomaritoiminta s.a.; Kareinen 2009, 32–35). Tehokkaan ja täysipitkän (3x20min) peliajan malli kakkosdivisioonista ylöspäin asettavat sekä pelaajille että tuomareille aivan uudenlaisia kuntopohjavaatimuksia (Saari 2005, 90). Näissä yksittäisissä otteluissa on usein paikalla myös otteluvalvoja, joka arvioi tuomareiden liikkumista, sääntötuntemusta ja pelin viihdearvon säilyttämistä. Erotuomaritoiminta on pitkälle jalostettua toimintaa salibandyn pääsarjatasoilla, joissa otettiin käyttöön erotuomareidenkommunikaatiojärjestelmät Headsetit eli tuomareiden väliset mikrofonikuulokkeet (Hilska 2013, 52; Salibandyliigaerotuomareiden historiallinen satsaus 2015). Headsetit nopeuttavat ottelutapahtuman läpivientä ja tuomareiden kommunikaatio sekä pelaajien että toistensa välillä luonnistuvat paremmin (Hilska 2013, 52), mutta koulutustyökaluna se on kyseenalainen. Miesten salibandyliigaerotuomarit eivät ole hyväksyneet otteluvalvojan kuuntelevan tuomareiden kommunikaatiota ottelutapahtumien aikana (vrt. Hilska 2013, 52). Samanlaiset erotuomarikommunikaatiojärjestelmät ovat käytössä sekä jääkiekon että jalkapallon puolella, mutta ei esimerkiksi koripallossa.

Erotuomaritoiminta salibandyssä on myös hallinnollisesti eriytynyttä ja erityisasiantuntijalähtöistä. Kansainvälisellä tasolla Suomi tekee tiivistä yhteistyötä Ruotsin, Tshekin, Norjan ja Sveitsin liittojen kanssa muun muassa kehittämällä uusia materiaaleja erotuomaritoiminnan tueksi (Salibandyliiton vuosikertomus 2012). Valtakunnallisella tasolla on seitsemän eri vastuualuetta ja niihin nimetyt vastuuhenkilöt, minkä lisäksi erotuomarivaliokunta toimii omana yksikkönään. Alueellisesti erotuomaritoiminta on jaettu seitsemään eri alueeseen ja jokaisella alueella toimii oma johtoryhmänsä. Jokaisella alueella on nimettynä erikseen aluevastaavat, koulutus- ja valmennusvastaavat. Salibandyerotuomareille on luotu oma erotuomariasettelujärjestelmä, johon on integroitu sähköinen palkkioiden laskutusjärjestelmä. Lopullisesti salibandyssä siirrytään pois käteisen rahan käytöstä palkkioiden maksamisessa kaudella 2015–2016. (Salibandyliitto erotuomaritoiminta 2014.)

Erotuomariresurssit ovat olleet jo pitkään riittämättömät ja vaikka erotuomareita on lainattu aluerajat ylittävästi ja alueyhteistyötä on kuvailtu onnistuneeksi, niin kaikkiin otteluihin ei ole voitu asettaa kahta erotuomaria. Erotuomareiden lukumäärä on saatu vakiinnutettua tuhannen paikoille, mutta ongelmana on pitkään ollut tuomareiden suuri vaihtuvuus ja

tehtävämääräinen ylikuormittavuus. Nämä karsivat suurista erotuomarirekrytoinneista saavutettavia hyötyjä. Erotuomariharrastuksen yleisen toimintailmapiirin ja arvostamisen parantaminen kaipaavat salibandyyn uuteen strategiaan korjaustoimenpiteitä. (Salibandyliiton vuosikertomukset 2007, 2010 & 2012.)

5.6 Salibandyvälineiden kehitys

Säännöt ovat mahdollistaneet salibandyyn entistä vauhdikkaamman kehityksen, joka on omalla tavallaan luonut paineita myös välineiden kehittymiselle, jotka lumipallo-efektin kaltaisesti ovat nopeuttaneet lajia entisestään (ks. Tervo 2005, 95). Ensimmäisten pelimailojen varret olivat erittäin löysää muoviputkea ja usein mailojen varsia haettiin paikallisten Etola-muoviliikkeiden muoviputkiosastoilta, ellei tehnyt tilausta ulkomailta (Tervo 2005, 95; Kinnunen & Sällström 2015; Arponen & Hilska 2015, 9). Ensimmäinen suomalainen mailavalmistaja on ollut Prostick, jonka mailamateriaalina on ollut taipumaton, mutta iskuherkkä lasikuitu. Pikkuhiljaa mailoihin alkoi ilmestyä myös grippejä ja pelipallo sai sileän pinnan lisäksi 26-reikää itseensä. (Tervo 2005, 95.) Myöhemmin pelipallosektori kehittyi siihen pisteeseen, että pallon aerodynaamisia ominaisuuksia parannettiin 1516 pienen ”kraaterin” eli pintakuoppien voimin.

Mailojen kehitys alkoi todenteolla vuodesta 1992, kun Salibandyliiton alaisissa peleissä ei saanut enää pelata kuin tyyppihyväksytyllä merkillä ja/tai mallilla. Hiihtosauvojen valmistaja Exel alkoi panostaa salibandyyn tuotekehittelyyn ja he onnistuivat luomaan Cat-nimisen lavan, joka oli peliominaisuuksiltaan aivan omaa luokkaansa. Vähitellen salibandymerkkien kasvaessa suomalainen FatPipe ja Karhu (myöh. Hand of Doom) alkoivat kilpailla markkinaosuuksista ja maajoukkuenäkyvyydestä. (Tervo 2005, 95.) Valmistajien välinen kilpailu on johtanut entistä laadukkaampiin mailoihin, joissa ominaisuuksina on ollut mitä erikoisimpia ratkaisuja; kuplia mailan varressa, koko käyrä tai vain osin käyrä varsi ja maila, jossa lapa ja varsi ovat yhtä ja samaa rakennetta (ks. Mäkynen 2009, 58–59). Salibandytuotteiden saatavuus on nykyään erittäin helppoa ja vaivatonta. Salibandyn säännöt määrittelevät nykyään tarkasti mailojen ja maalivahtivarusteiden kriteerit, jotka ottelujen tuomareilla on velvollisuus tarkistaa niin pyydättäessä tai välineturvallisuuksia epäiltäessä (Salibandyliitto pelisäännöt 2014; ks. Tervo 2005, 95).

Salibandykaukalot ovat alun perin olleet puisia vanerilevyjä ja nykyään salibandykaukaloita löytyy lähes joka pitäjältä (Tervo 2005, 95). Salibandykaukalot ovat suhteellisen kallis investointi täysimittaisena, jopa lähemmäs 7000€ (Forssan kaupunki 2012). Materiaalivaihtoehtoja näkee nykyään alumiinisesta styrokseen ja lasikuituun. Näkisin, että etenkin kouluilla ja liikuntasaleilla on kuitenkin enenevässä määrin tarvetta pelikaukaloille, jolloin lajin pelaaminen mahdollistuisi aivan uusissa tiloissa. Ylipäätään lajin luonne on sellainen, että kaikkein nuorimmat pelaajat voisivat entistä useammin pelata paljon pienemmissä liikuntasaleissa jopa virallisia sarjaotteluitaan, joissa tuomarit olisivat mukana. Tällä hetkellä lajilla on junioreita A-junioreista G-junioreihin asti, joista kaksi nuorinta ikäluokkaa pelaavat pienennetyllä kentällä pienennettyihin maaleihin. Jos kaukaloita olisi enemmän, niin salibandystä vielä yleisesti puuttuvat paikalliset ”Kortteliliiga”-tyyliset pelimuodot mahdollistuisivat ja yleistyisivät entistä useammassa paikassa.

5.7 Salibandy mediassa

Modernin huippu-urheilun käsitteen ympärille on nykyään liitettävä media ja mediassa saatava näkyvyys ja sisällöntuotto, joka taas herättää kiinnostusta markkinatoimijoiden silmissä ja tuo täten resursseja urheilutoimintaan (Itkonen 1996, 231–234). Salibandy on luonut itselleen medianäkyvyyttä varsinkin lajin alkumetreillä Suomessa (ks. Huoponen 2013, 8). Nykypelaaja voi tuskin tajuta sitä merkitystä, mikä Salibandylehdellä oli, kun sen julkaisutoiminta alkoi vuonna 1989. Lehden toimituksen myötä puhutietoihin perustuvista huhuista ja lajista itsestään tuli yksinkertaisesti totta. (Hilksa 2013, 6; ks. Itkonen 1996, 197.) Aluksi lehti ilmestyi neljä kertaa vuodessa, mutta hiljalleen ensimmäinen päätoimittaja Jukka Tervo nosti ilmestymiskertojen määrän seitsemään ja ilmestymiskerrat olivat tarkkaan jaksotettuja sarjakauden tapahtumien välille. Lehti vastasi lajiyhteisön valtavaan tiedonjanoon, etenkin kun Internet teki vasta tuloaan. (Huoponen 2013, 8.) Lehden sisältö oli myös sen verran laadukasta, että Suomen Posti antoi sille kunniamaininnan vuonna 1999 (Kinnunen 2013, 13). Lehden painaminen lopetettiin vuonna 2013 ja päätöstä kommentoitiin siten, että sisällöntuotannossa tullaan jatkossa hyödyntämään digitaalisia kanavia (verkko, mobiili, sosiaalinen media ja liikkuva kuva), jotka vastaavat moderniin elämänrytmiin (Kinnunen 2013, 15). Salibandyliigaseuroille on siirretty paljon vastuita sähköisessä sisällöntuotannossa. Esimerkiksi maalikoosteet ja muut otteluennakot sekä -raportit ovat seurojen harteilla muiden mediasisällöntuotantojen ohella liittyen pääsarjojen

ottelutapahtumiin (ks. Salibandyliigan pääsarjatasojen sarjamääräykset 2014). Salibandyliitto tekee yhteistyötä pääkallo.fi -salibandyverkkosivuston kanssa, joka kuitenkin toimii käytännössä katsoen muun päivätyön ehdoilla, joka rajoittaa luonnollisesti sisällöntuotannon laajuutta ja syvyyttä.

Salibandyliiton Salibandy 20v -juhlalehdessä vuodelta 2005 todetaan, että huippu-urheiluksi tullaan vasta median myötä. Salibandyllä on vielä 2000-luvun alkupuolella ollut vaikeuksia osoittaa olevansa vakavasti otettava urheilulaji ja medianäkyvyyden kuvaillaan olleen tuolloin täytteenomaisia pikkujuttuja, mikä osaltaan johtui urheilutoimituksien esimiesten lajitietämättömyydestä harrastajamääriin ja lajin luonteeseen liittyen. Tietämättömyys johtuu lajitaustattomuudesta, mutta myös konservatiivisten lajien, kuten hiihdon, yleisurheilun ja jääkiekon dominoinnista suomalaisessa urheilumediakentässä. Osin näkymättömyys johtuu sählyn varjostuksesta, sillä lajihan on alkuperältään opiskelijoiden vapaamuotoinen urheilu- ja liikuntalaji. (Arponen 2005, 51; ks. Laine 2011, 131.) Sähly sanoo jo nimessään olevansa harrastus- ja vapaamuotoisempaa pelaamista. Tästä varjosta salibandy on päässyt yli vasta parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Varjo on hävinnyt ja erinomainen esimerkki muutoksesta on vuoden 2010 miesten salibandyn MM-finaalitapahtuma Suomessa Hartwall Arenalla, joka oli loppuunmyyty ja ylitti useita uusia uutiskynnyksiä sekä avasi uusia sellaisia muun muassa Facebookin hyödyntämisen myötä (Pekkala 2011b).

Salibandymedia on nykyään keskittynyt voimakkaasti sähköiseen mediatuotantoon (ks. Salibandyliiton toimintakertomus 2012). Lajia näkee suorina lähetyksinä viittä eri kanavaa pitkin (YouTube, Yle TV2, Watson, VeikkausTV ja ISTV), joista valtakunnallisen näkyvyyden kannalta keskeisintä oli paluu Ylen kanaville vuonna 2013. Jälleen kerran olosuhdetyön merkitys korostuu, sillä Hilska (2013, 36–37) toteaa Ylellä olevan jopa maan parhaat toimintaresurssit, mutta liian moni pelihalli soveltuu ainoastaan pelaamiseen, ei kuvaamiseen. Käytännön tason ongelmana on lisäksi se, että laji on niin nopeatempoinen, että tyypillisesti kahdeksan kameran ohjaaminen pelin mukana on haasteellista (Hilska 2013, 36–37.). Salibandyn viestintä- ja mediatuotannollinen siirtyminen kohti sähköistä aikakautta on ajankohtainen vastine yhteiskunnan muutoksille, joista urheilu ei elä irrallisena ilmiönä (ks. Itkonen 2013a). Uudet tiedotusvälineet, median laajentuminen ja Internet luovat uudenlaista penkkiurheilukulttuuria (Koski 2014). Urheilun seuraaminen ei ole sidoksissa paikanpäällä seuraamiseen, vaikka salibandy on kasvattanut nuorten katsojien katsojamääriä parin viime vuosikymmenen aikana, kun muut lajit ovat heitä menettäneet (Koski 2014). Salibandy on paikanpäällä seurattuna kiinnostanut aina lajipelaajia ja -toimijoita itseään, sillä jo vuonna

1999 naisten salibandyn MM-finaalia on ollut seuraamassa 2334 katsojaa (Arponen 2005, 105).

Salibandyjournalismin tasa-arvokysymyksiin on lähes mahdotonta ottaa kantaa, sillä tutkittua tietoa aiheesta en ole löytänyt. Tuskin aihetta on koskaan edes tutkittu. Uskoisin, että tilanne on salibandyjournalismin kannalta samanlainen kuin koko suomalaisessa urheilujournalismikentässä; se lienee maskuliinispainotteinen niin sisällön tuotannon kuin myös sisältöjen kohteen näkökulmasta (ks. Laine 2011, 289–302). Johtava suomalainen salibandyn uutissivusto paakallo.fi on sukupuolisesti jakautunut voimakkaasti miesvoittoiseksi. Uutissivuston kaikki sisällöntuottajat eli valokuvaajat, kirjoittajat ja avustajat yhteenlaskettuna 61 toimijasta vain kahdeksan on naisia (Pääkallotoimitus s.a.). Toisaalta taas salibandy-yhteisö hyödyntää runsaasti vapaata mediatilaa sosiaalisessa mediassa, jolloin sosiaalisen median käyttäjät itse luovat lajiin liittyvää sisältöä. Salibandyn osalta sosiaalisen median tietoinen hyödyntäminen on myös tyyppiesimerkki Johnsonin (2009, 179) kuvailemasta sosiaalisen median käytöstä, jossa korostuvat sosiaalisen median prosessiluonne, tietyyttypiset verkkopalvelut, käyttäjien luomat sisällöt, yhteisöt ja palvelut. Tällöin ajatusmalli tasa-arvottomuudesta voidaan kääntää jopa nurin ja nähdä se oikeastaan hyvinkin tasa-arvoisena mediatilana, johon kaikilla on mahdollisuus tuottaa sisältöjä (ks. Huisman 2011, 22–24).

Jääkiekon ammattimaistumisen keskeisimmäksi tekijäksi on nostettu lajin aktiivinen olosuhteiden kehitystyö, joka herätti median ja markkinoiden kiinnostuksen jääkiekkoa kohtaan (Laine 2011, 125–126). Salibandyn on ehdottomasti syytä huomioida tämä jääkiekon kehitysaskel median (ja markkinoiden) suuremman kiinnostuksen herättämiseksi lajia kohtaan. Se, että salibandy-yhteisö hyödyntää tällä hetkellä niin paljon vapaata, helppoa ja nopeaa sähköistä mediatilaa, on merkki yhteisöllisyyden tunteen säilyttämisen pyrkimyksestä ja tätä yhteisöllisyyden tunnetta tulee jatkossakin arvostaa salibandyn tulevaisuutta ajatellen. Uskon, että salibandyn mediatila perinteisen journalismin viestimissä eli tv:ssä ja sanomalehdissä kasvaa tulevaisuudessa, kun lajikulttuuri juurtuu entisestään myös mediatoimijoiden mieliin. Lajikulttuurin edistäminen mediassa vaatii kuitenkin aktiivista työtä.

6 POHDINTA

1970-luvulla Suomen liikuntasaleihin ilmestyi Ruotsin suunnalta uusi lajikulttuuri muiden perinteisten lajien rinnalle. Sähly valtasi suomalaisten opiskelijoiden sydämet kustannuksiltaan matalana, uutuuttaan viehättävänä ja yhteisöllisyyttä edistävänä liikuntamuotona. 1980-luvun opiskelijoita nimitetään aiheellisesti ”sähly sukupolveksi”, sillä sukupolvi perusti Suomen Salibandyliiton ja kasvatti lajin 2000-luvulle tultaessa käsittämättömään 30 000 lisenssipelaajan kokoluokkaan vain reilun vuosikymmenen aikana (ks. Itkonen 1996, 60). Ammattimaistunut lajiliitto-organisaatio on onnistunut kasvattamaan lajin suosiota entisestään, mikä näkyy Suomen Salibandyliiton kaikkien tunnus- ja talouslukujen kohdalla tasaisesti kasvaneina lukemina. 1990-luvulle asti salibandy keskeisin haaste oli olosuhdekysymyksen ratkaiseminen, jolloin lajiaktiivit ottivat itse ohjat käsiinsä lamaan vaipuneen Suomen avustuksella. Olosuhdekysymykset ovat keskiössä edelleen 2000-luvulla ja niiden riittävydestä ja laadusta käydään lajin osalta jatkuvaa keskustelua. Olosuhdekysymyksen ratkaiseminen eli elintilan raivaaminen omatoimisesti ja ympäröivän yhteiskunnan avustuksella olivat kenties keskeisin syy siihen, miksi salibandy juurtui niin voimakkaasti suomalaiseen liikuntakulttuuriin.

Huippu-urheilu on parin viimeisen vuosikymmenen aikana kaupallistunut, viihteellistynyt ja voimakkaasti globalisoitunut. Käsitteenä huippu-urheilu on kaikkea muuta paitsi selkeä. Urheilu ei ole yhteiskunnasta irrallinen ilmiö, vaan imee ympäristöstään jatkuvasti uusia haasteita itseensä. Urheilu, media ja markkinat elävät tiiviissä vuorovaikutussuhteessa keskenään ja varsinkin urheilu tarvitsee menestyäkseen resursseja näiltä molemmilta toimijoilta (ks. Laine 2011, 44). Globalisoituva liikuntakulttuuri on kerrostunut eri tasoihin ja salibandy on kansallisella tasolla nykyaikaista huippu-urheilua, kuten monet löydökset ja johtopäätökseni osoittavat.

Onnistuin vastaamaan hyvin tutkimustehtäviini. Aineistolöydökseni alkoivat tutkimuksen loppuvaiheilla toistaa itseään. Tulkitsen saavuttaneeni aineiston kylläntymistä, jolloin tutkimustehtävieni kannalta aineisto ei tuottanut ristiriitaista tai täysin poikkeavaa tutkimustietoa. Löydökseni ovat täten yleistettävissä ja tutkimusta toistettaessa samankaltaisia.

Tutkimusprosessi oli erittäin mielenkiintoinen ja nautin jokaisesta hetkestä. Haastavinta prosessin aikana oli aineiston laadullisen analyysin jälkeen yhdistää löydökset

johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tämä työmäärä sekä työn ajankäyttö yllättivät hieman itseni. Koko tutkimusprosessin aikana jatkotutkimusehdotuksia nousi lukuisasti mieleeni ja totean kaiken jatkossa salibandyyn liittyvän tieteellisen tutkimuksen olevan arvokasta lajin kehityksen kannalta jo vain aineiston määrällisen niukkuuden vuoksi. Kaikki tutkimus lajin ympärille on erittäin tärkeää, sillä omatkin aineistolähteeni sisälsivät runsaasti samojen kirjoittajien kirjoittamia tekstejä hieman eri aihealueista, mikä asetti lähdekritiittisyydelle omat rajoitteensa. Salibandyn kehitykseen liittyvää tutkimusta tarvitaan lisää, jotta uudet näkökulmat rikastuttaisivat keskustelua salibandyn historiasta ja tulevaisuudesta. Tutkielmani on yksi tutkimustietoon perustuva keskustelunavaus näihin aihepiireihin.

Keskeisintä olisi mielestäni tutkia jatkossa enemmän suomalaisten salibandyseurojen historiaa ja seurojen olemassa olevien resurssien hyödyntämistä. Eriytyneen liikuntatoiminnan aikakaudella urheiluseurojen keskeisin menestystekijä on resurssien tehokas allokointi. Tarkempi perehtyminen salibandyseurojen toimintaan auttaa tässä haasteessa. Salibandyliiton asettamien tavoitteiden toteutumista sekä liiton että seurojen näkökulmasta olisi mielenkiintoista tutkia lisää. Salibandyliittoon kohdistuvat historialliset ja muihin suomalaisiin lajiliittoihin vertailevat tutkimukset ovat myös kysytyjä. Esimerkiksi salibandyn lisenssijärjestelmää olisi syytä tutkia tarkemmin ja vertailla sitä muiden lajiliittojen vastaaviin järjestelmiin. Salibandylla on niin paljon harrastajia, että potentiaalia lisenssipelaajien määrän kasvattamiseen on runsaasti.

Huippu-urheilu on käsitteenä haastava tutkimuskohde ja sen kerroksellisuutta tulisi tutkia ennakoivalla tutkimusotteella lisää. Ympäröivä yhteiskunta asettaa tulevaisuudessa niin voimakkaita haasteita suomalaiselle urheilu- ja liikuntakulttuurille, että niistä selviytyminen vaatii ennakoivaa reagointia. Tällöin keskeiseksi tutkimuskohteeksi nousee suomalainen liikuntapaikkarakentaminen eli liikuntaolosuhteiden kehitystyöhön tutustuminen. Kuten salibandyn tapauksessa nähdään, lajin keskeisin haaste oli saada itselleen ensin elintilaa, minkä jälkeen olosuhteiden riittävyys ja laatu ovat yksi ainoista lajikasvua hidastavista tekijöistä sekä pelaajamäärien kasvattamisen että muiden toimijoiden kiinnostuksen herättämisen suhteen.

LÄHTEET

Alasentie, M. 2011. Urheilumenestyksen merkitys kansalliselle identiteetille globalisaation aikana. Tutkimus suomalaisista huippu-urheilun strategioista. Jyväskylän yliopisto.

Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Arponen, A. 2005. Huippu-urheiluksi vasta median myötä – Salibandylla vielä pitkä matka toimittajien sydämiin. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 52.

Arponen, A. 2005. Huolellinen valmistautuminen varmisti Ruotsin kaatamisen – Ensimmäinen MM-kulta ratkesi rankkarikilpailussa. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 104–105.

Arponen, A. & Hilska, M. 2015. Salibandykirja – jumppasaleista jumbotroneille. Helsinki: Auditorium kustannusosakeyhtiö.

Erotuomareiden toimintaohje 2015. Viitattu 28.4.2015.

http://floorball.fi/files/8414/2321/4389/060215_toimintaohje_erotuomarit.pdf

Forssan kaupunki 2012. Vapaa-aikalautakunnan investoinnit 9/2012. Viitattu 17.4.2015.

<http://dynastia.forssa.fi/djulkaisu/kokous/20121239-4.PDF>

Haverinen, H. 2013. Miesten ja naisten urheiluvammat salibandyssä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Heikkala, J. & Koski, P. 1998. Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos: lajiliitot professionaalistumisen prosessissa. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 63/1998.

Hilska, M. 2013. Headsetit testissä. Salibandy-lehti 4/2013, 52.

Hilska, M. 2005. Kaksi vuotta pelkkiä harjoituksia – Naisten maajoukkueen kivinen alkua. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 102–103.

Hilska, M. 2013. Salibandy palasi Ylälle – TV-lähettykset viimeisen päälle. Salibandy-lehti 4/2013, 36–37.

Hilska, M. 2013. ”Salibandysta tuli lehteen painettuna totta”. Salibandy-lehti 4/2013, 6.

- Hirvonen, P. 2013. Urheilemalla ura urkenee? Entisten huippu-urheilijoiden siirtyminen työelämään ja heidän esimiestensä näkemyksiä huippu-urheilijoista työelämässä. Jyväskylän yliopisto. Kauppakorkeakoulu. Pro gradu -tutkielma.
- Hokka, J. 2001. Fyysisen harjoittelun osa-alueet ja niiden harjoittamisen problematiikka salibandyssä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntabiologian laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Huippu-urheilun faktapankki 2010. Viitattu 14.6.2015. www.kihu.fi
- Huippu-urheilun muutostyöryhmä 2012. Suomalaisen huippu-urheilun muutos. Sanoista teoiksi – ajatuksia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi -loppuraportti 2012. Huippu-urheilun muutostyöryhmä ja Suomen Olympiakomitea. Viitattu 1.6.2015. www.eklu.fi
- Huisman, A. 2011. Hyvä paha sosiaalinen media – Organisaatioiden uhat ja mahdollisuudet sosiaalisessa mediassa. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Huoponen, M. 2013. Päätoimittaja 1991–95. Jukka Tervo teki viestinnän pioneerityötä. Salibandylehti 4/2013, 8.
- Huoponen, M. 2013. Salibandyliiton organisaatiouudistus. Salibandylehti 3/2013, 86.
- Huoponen, M. 2013. Salibandyliiton toimintaa organisoidaan uudelleen. Salibandylehti 2/2013, 76–77.
- Huoponen, M. 2005. Suurten joukkoon 20 vuodessa. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 19.
- Huoponen, M. 2013. Valmennuskoulutusjärjestelmä uudistuu. Salibandylehti 2/2013, 77.
- Ihme, J. & Stütze, A. 2012. Salibandyyn maalivahtipeli: maalivahtipelin analyysi vuoden 2010 MM-kisoista. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien Kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Jyväskylän yliopisto. ISBN 951-662-656-4.
- Itkonen, H. 2013a. Urheilukentällä globaalia ja lokaalia räätälöidään koko ajan uusiksi. Liikunta & Tiede 50 (5), 4-8.
- Itkonen, H. 2013b. Urheilun riskit, uhat ja uhrit. Liikunta & Tiede 50 (1), 10–13
- Jalanko, P. 2015. Salibandy lajiansalyysi ja valmennuksen ohjelmointi. Jyväskylän yliopisto. Liikuntabiologian laitos. Valmennus ja -testausopin valmennusseminaarityö.

- Johnson, M. 2009. Habbo lasten ja nuorten arjessa. Teoksessa Lammi, M., Niva, M. & Varjonen, J. (toim.) Kulutuksen liikkeet – Kuluttajatutkimuksen vuosikirja 2009. Kuluttajatutkimuksen vuosikirjoja 5. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 177–204.
- Kalliokulju, S. & Palviainen, J. 2006. Miten massamarkkina syntyy? Keskeisiä teorioita ja malleja vuosien varrelta. Referaatti. Viitattu 11.11.2014. www.cs.tut.fi.
- Kareinen, T. 2011. Jalkapalloerotuomareiden sitoutuminen erotuomaritoimintaan Suomen Palloliiton Kaakkois-Suomen piirissä. Tampereen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Karkamo, A. & Tohni, J. 1998. Salibandypelaajan urheilu- ja sosiaalinen tausta sekä motiivit lajin harrastamiseen. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Kauppinen, R. 2005. ”Piikkinä lihassa” – Salibandy suomalaisessa järjestökentässä. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 20.
- Kinnunen, J. 2005. Salibandy ei ole kangistunut kaavoihin. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 22–23.
- Kinnunen, J. 2013. Salibandylehden neljännesvuosisata – Nostalgiapaloja vuosien varrelta. Salibandylehti 4/2013, 10–15.
- Knaappila, H. 2005. Pertunmaalla pelattiin jo varhain – Pieni ja pippurinen BandyBoys. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 72–73.
- Kokkonen, J. 2015. Liikuntakulttuurin kehityksen laaja kaari: Urheilun suurvallasta on tullut liikunnan pikkujättiläinen. Liikunta & Tiede 52 (1), 33–38.
- Korsman, J. 2011. Salibandyvalmentajien asiantuntijuus ja siihen yhteydessä olevat tekijät. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Koski, P. 2014. Hukattu penkkiurheilija sukupolvi? Liikunta & Tiede 51 (6), 4–9.
- Kulju, M. & Sundqvist, K. 2002. Salibandykirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kuntaliitto 2014. Viitattu 12.4.2015. <http://www.kunnat.net>.
- Laajalahti, A. 2014. Vuorovaikutusosaaminen ja sen kehittyminen tutkijoiden työssä. Jyväskylän yliopisto. ISBN 978-951-39-5617-2.

- Laine, A. 2011. Urheilujournalismin Suomi-Ruotsi-maaottelu. Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympiaautilsoinnista. Jyväskylän yliopisto. ISBN 978-951-37-6154-7.
- Liikanen, V. & Rannikko, A. 2015. Vaihtoehtolajit nuorten liikunnallisena elämäntapana. *Liikunta & Tiede* 52 (1), 47–54.
- Mäkynen, T. 2009. Mailoissa kehittyvät nyt varret. *Salibandylehti* 1/2009, 58–59.
- Nurminen, K. 2015. Henkilökohtainen tiedonanto. Viitattu 3.3.2015.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.. Viitattu 14.6.2015. www.minedu.fi.
- Paavolainen, L., Mononen, K., Aarresola, O., Nummela, A. & Viitasalo, J. 2013. Tutkimuksesta käytäntöön ja päinvastoin: Tutkimus- ja kehittämistoiminta suomalaisen huippu-urheilumenestyksen vahvistajana 2013–2016. ISBN 978-952-5794-20-5.
- Palloliitto erotuomaritoiminta s.a. Viitattu 3.5.2015.
<http://www.palloliitto.fi/palloliitto/erotuomaritoiminta/koulutus>.
- Paukku, J. 2013. Vihtavuoren Pamaus 1934–2013. Tapaustutkimus urheiluseuran toimijakentän muutoksesta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Pro gradu - tutkielma.
- Pekkala, A. 2011a. Mestaruus pääomana. Huippu-urheilun tuottama pääoma yrittäjäksi ryhtymisen kannalta. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä studies in business and economics* 107.
- Pekkala, E. 2011b. Sosiaalisen median hyödyntäminen salibandyn MM-kisoissa 2010. Laurea Kerava. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Pekkala, S. 2000. Aluetalouden kehitys Suomessa, 1960–1998. Teoksessa Taloustieteellinen yhdistys ry (toim.) *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1/2000. Helsinki: Taloustieteellinen yhdistys ry, 11–18.
- Puhakainen, J. 1995. Kohti ihmisen valmentamista. Holistinen ihmiskäsitys ja sen heuristiikka urheiluvalmennuksen kannalta. Tampereen yliopisto. ISBN 951-44-3881-7.
- Pylkkänen, P. 2009. Yhdistyksen talous ja verotus. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2009. Viitattu 4.5.2015. <http://www.kansalaisareena.fi>.

- Pääkallotoimitus s.a.. Viitattu 4.5.2015. <http://paakallo.fi/toimitus/>.
- Rauste, O. 1997. Urheilu oikeus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Saari, O. 2005. Murrosiän uhma loi kilpaurheilun säännöt – Viattomuuden loppu. Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti, 88–90.
- Sainio, V. 2007. Salibandyn hyökkäys- ja puolustuspeliansalyysi Tukholman vuoden 2006 MM-kisoista. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Salibandy ikäluokkavalmentaja 2015. Viitattu 17.4.2015.
<http://floorball.fi/pelaaminen/urheilija/pelaajapolku/ikaluokkavalmentajat/>
- Salibandyliigaerotuomareiden historiallinen satsaus 2015. Viitattu 17.4.2015. www.paakallo.fi
- Salibandyliigajoukkueet 2014. Viitattu 28.4.2015. <http://floorball.fi/huippu-urheilu/salibandyliiga/joukkueet/>
- Salibandyliigan pääsarjatasojen sarjamääräykset 2014. Viitattu 9.4.2015.
<http://floorball.fi/palvelut/materiaalit/saannot-ja-ohjeet/paasarjojen-sarjamaaraykset>
- Salibandyliiga sarjamääräykset 2014–2015. Viitattu 3.5.2015.
http://floorball.fi/files/8514/0869/4674/M-liiga_sarjamrykset_14-15.pdf
- Salibandyliiga sarjan esittely 2015. Viitattu 29.4.2015. <http://floorball.fi/huippu-urheilu/salibandyliiga/sarjan-esittely/>.
- Salibandyliiton toimintasuunnitelma 2015. Viitattu 4.5.2015.
http://floorball.fi/files/1614/1598/9109/SSBL_Toimintasuunnitelma_2015.pdf.
- Salibandyliiton tunnusluvut 2014. Viitattu 28.4.2014. <http://floorball.fi/salibandy-info/lajiesittely/tunnusluvut/>.
- Salibandyliiton vuosikertomus 2007. Viitattu 30.5.2015.
http://floorball.fi/files/2114/0249/0372/vuosikertomus_2007.pdf
- Salibandyliiton vuosikertomus 2010. Viitattu 30.5.2015.
http://floorball.fi/files/4414/0249/0123/vuosikertomus_2010.pdf
- Salibandyliiton vuosikertomus 2012. Viitattu 1.6.2015.
http://floorball.fi/files/4614/0249/0010/vuosikertomus_2012.pdf

Salibandyliiton vuosikertomus 2013. Viitattu 2.5.2015.

http://floorball.fi/files/1114/1087/0458/ssbl_vuosikertomus_2013.pdf.

Salibandyliitto akatemiavalmennus 2015. Viitattu 3.5.2015.

<http://floorball.fi/pelaaminen/urheilija/akatemiavalmennus>.

Salibandyliitto erotuomaritoiminta 2014. Viitattu 3.5.2015.

<http://floorball.fi/kilpailu/erotuomarit>.

Salibandyliitto henkilökunta 2015. Viitattu 4.5.2015. [http://floorball.fi/salibandy-](http://floorball.fi/salibandy-info/yhteystiedot/henkilokunta/)

[info/yhteystiedot/henkilokunta/](http://floorball.fi/salibandy-info/yhteystiedot/henkilokunta/)

Salibandyliitto kilpailusäännöt 2015–2016. Viitattu 29.4.2015.

http://floorball.fi/files/2114/3082/4500/Kilpailusaannot_2015-2016.pdf

Salibandyliitto pelaajapolku 2015. Viitattu 1.6.2015.

<http://floorball.fi/pelaaminen/urheilija/pelaajapolku/>

Salibandyliitto pelisäännöt 2014. Viitattu 28.4.2015.

<http://floorball.fi/palvelut/materiaalit/saannot-ja-ohjeet/pelisaannot>.

Salibandyliitto valmennuskeskus s.a. Viitattu 8.4.2015. www.valmennuskeskus.salibandy.net.

Salibandyseura Happee 2012. Viitattu 29.4.2015. <http://happee.fi/miehet/liput-hirviareena>.

Salibandytilastoja s.a. Viitattu 11.11.2014. <http://pojot.fi/>

SSBL ry talousarvio 2015. Viitattu 5.4.2014.

http://floorball.fi/files/2014/1596/5174/Liittokokous_29_11_TALOUSARVIO_2015.pdf

Suomen Salibandyliiton huippu-urheilu strategiapäivitys 2014. Viitattu 2.5.2015.

http://floorball.fi/files/5714/0248/7904/Huippu-urheilun_strategiapivitys.pdf.

Suomen Salibandyliiton toimintasuunnitelma 2015. Viitattu 30.5.2015.

http://floorball.fi/filesalis/1514/1876/1085/toimintasuunnitelma_2015.pdf.

Suomen Salibandyliitto ry:n strategia 2006. Viitattu 2.5.2015.

http://vanhat.salibandy.net/sites/salibandyliitto.fi/files/material/PMK_strategia.pdf.

Suomen Salibandyliitto ry:n strategia 2007–2013. Viitattu 2.5.2015.

www.vanhat.salibandy.net.

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko s.a. Viitattu 27.4.2015. www.evl.fi
- Sällström, K. & Kinnunen, J. 2015. Henkilökohtainen tiedonanto. Viitattu 7.3.2015.
- Tarasti, L. 2013. Mikä rooli valtiolle liikuntakulttuurissa? *Liikunta & Tiede* 50 (2-3), 45–46.
- Tervo, H. 2000. Suomen aluerakenne ja siihen vaikuttavat tekijät. Teoksessa Taloustieteellinen yhdistys ry (toim.) *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 3/2000. Helsinki: Taloustieteellinen yhdistys ry, 398–415.
- Tervo, J. 2005. Joku on aina ensimmäinen – salibandyssa se oli Manse United. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 78–79.
- Tervo, J. 2005. ”Oli hieno olla yksi pioneereista”. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 64.
- Tervo, J. 2005. Ruunat satsasi heti junioreihin. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 74–75.
- Tervo, J. 2005. Takavuosien elämää sinivalkoisissa. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 98.
- Tervo, J. 2005. Täysremontti mailoissa. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 94–95.
- Tulospalvelu 2014–2015. Viitattu 28.4.2015. www.floorball.fi/tulokset.
- Viinikainen, S. 2011. Paikallistoiminnasta kilpaurheiluksi – Salibandyn kehitys Pohjois-Karjalassa 1986–2010. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Vähälummukka, M. & Arvaja, M. 2014. Urheilijan polun malleja on monenlaisia - Millainen valmennusote tuo tulosta? *Liikunta & Tiede* 51 (2-3), 18–21.
- Wickström, M. 2005. Mies joka keksi salibandyn. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 6–9.
- Wickström, M. 2005. Opiskelijoiden sählystä koko kansan salibandyksi. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 10–11
- Wickström, M. 2005. Pappaketju ei ruostu. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 24–28.
- Wickström, M. 2005. Sählypallon pioneeri. *Salibandy 20v Suomessa -juhlalehti*, 12–13.